

①

אונקלום

שמות א שמות

ואלהר: ה נב
ירבא דיעוק

סמליה גם
היה במצדתו
ומכח * צה
כמלויס, חלה
כרועך * חת
שווישות
מע נפק, וה
לעומנין טו
כפי עוזו סול
ఈיה קפן בעי
טמלוור צו סיה
נדקומו ולומנו
היאוית צס יופק

* ואלון שמה בתני ישראלי הבאים
רעוי ממצרים עם יעקב גבר
ואנש ביתיה עליו בראובן
שםען לוי ויהודה: ג. יששכר
זבולון ובניהם: ד. בן ונפתלי גדר ואשרה:

רש"

(ח) ואלה שמות בני ישראל. ה. על פי שמונה^ה
מיין ומחלם ציון למלאים נפ. וגיט מילן, וכן צמתקפ
מיין, לו כמו ציט גורקין מה מיטמן מילן (רא"ם), ולה
הוקף ולו "ולא" צמות למשה כס צמתקפ קרלטן
מוורה פינה כלן מוקף על קרלטוניים מינפה יטלה
(נה"ז): ב. וכל דיו לממר נפלר לו נפל פינק צמותה חוטן כל צעה כלן תפיצה על צעליה, צוח נט
שיין למכל מיטגן, מטה"ל הוכובים שאנחתם היין. וזה מיטגן ולעיזן, כמו כן טקציט טטה חיין וקיימן גס חורי כמנחת
פה נמי פטפילה, והדרesa טט חיים צויה, והוא זוקה בטכטניש הול ק"ס כל הגדיקס (ג"א): ג) הגס צמלהט צ"ז
כלו מ"ל וכל הולר הול צאנטלו לאלויזים, הרגעינו לנו לרטטס צטא צמיין וגומס זודומוס, لكن מיל פוק ו
מיינע סיינר בו סוניה וכנקה, כי פ"י נלוד צטס יקלה פוקל לנו הולו, ודוחט לה פטמאו מעלה ולמטה עז"ה:
סמליה צמתקפ גהה (פ"י נעל הפטמאו צאט כווניס ומלות) נלוד נטס, צמתקפ נעלס נלוד צטס יקלה (ג"א), לו הפטה

לקט בחירות

אור החרים

(א). ואלה שמות ציינו זכרו. טעם הומור
צפרת וגט צוירותם למלויס, ורט"ז ז"ל פירט צי
לצדיע מצח חור ומיניהם צמותם, והוון דרכו זה
מספיק הולך לדרך וולג לפטן של דרכיס, ועוד
לדרך כוה נט לקדושה מהר טומכו ויימת יוסוף
וגור וולג צמות וגו', ולדרכו רב החוץ יודיע) טעם
מניעס צמותה כו וcoil צטפ כתווכז מוי ומוי
כטה נקכל גזירות מלך לסגול טול בגנות וולג פנא
טוך נטנטה עטו כרכט (דרה"ה ל"ז) שכך נו
הן הרכז מפני יעקב, ודרשו ז"ל (ב"ר פ"ג) מפני
טרח חות של בגנות, וחומר וולג צמות וגו' בכתויס
מליליכי) פ"י כתויס לסגול טול בגנות צמותים
הה יעקב חות צדומין לו ככסכמה מהת לפרווע
טרח חות בגנות. זה דורך לומר כתויסי), פירוט
כטס צה נט מפלייס כו נטה (הרכז), וזה לך כתויס היט
לחוּה עניין חור כתויס ומיניהם חור כתויס מיניהם

אור בחירות

(ב) פירוט מהר שקר הכתוב כollow נו"י וה כתויסים עס קרלטוניים, צטס הוועס, ונלוד צטס הילטוניים צי
בגנות כהו הול, למאר, נט ימיס מנקנו מימי בגנות. (ג) צו"ל ז"מoot. (ד) ופירוט רט"ז ו"ל כל זה מיזה, וזה לו למאר
וולג צמות נמי יטלה וולג זוגו. (ז) נטן הוה, וולג הול נטן עכבר, כמו שטמר נטף פוק. (ז) סטס צטס פירוט צטס כהבר
ולג צמותה יטלה נטס צויזו, סיון הפטיס נטס, נטס צטס למ' ציון נטעס גרען וכבוד יעקב זוקף. זה פירוטו צטס נטן הוועס

שמות א' שמונה

וירבו ניעצמו במאד מאד ותפלא
הארץ אתרם פ' ויקם מלך חדש על →
מצרים אשר לא ידע אתיוספה: כ

לקט בחד

(ח) ויקם מלך חדש. ר' וסמוול, חד מלך חדש מכם מילך נסיך מלך פָּטוּם סְוָה שָׁהוּ מִמְּכָם", ומך למלך סְמַתְּחָדֵדוֹ גִּירָאָתוֹ (פ"ג - סעיף י"ה):
אשר* לא ידע. מס' ע"מ*: כהילו גם ידע* (פס -
 שיעו ניחאות ואשה - צ"ש).

אור החיים

אור בהר

יוסף ובל
ובני
וְסִנְיאוֹ

דצ'ו. סכין

י-ז

תרגומ יונתן

וְאֶפְרַיִם יֹכְשֵׁלׁוּ בְּעָזֶם בְּשֶׁל גַּם־יְהוּדָה וְאַנְזַן חֹזֶן וּרְבִית יִשְׂרָאֵל עַמִּים: וּבְצָאנְם וּבְבְקָרָם יָלְכוּ לְבָקֵשׁ אֲתָה־בְּחֻזְבְּיהָן יִתְקַלֵּן אֲפִרְיוֹם וּרְבִית יְהוּדָה יִתְקַלֵּן אֶת־יְהוָה וְלֹא יִמְצְאוּ חֶלְץ מֵהֶם: ל' בִּיהּוָה בְּגַדּוּ כִּירְבָּנִים וּרְיִם יְלֹדוּ עַתָּה יִאֱלֹם קָדָם יְיָ וְלֹא יַשְׁבִּחֵן סְלִיק שְׁבָנָתִי מְהֹזָּן: וּבִמְיָרָא דָּי שְׁקָרוּ אֲרֵי בְּנֵין מִבֵּן עַמְמִיא קַיְמָוּ לְהֹן בָּעֵן אִתָּי רְשֵׁי

וּדּוֹנֵךְ קָנַן לְגַעַטְוּ לְסָון עַלְוָם, נְגַלְלַתְוּ נְקַלְגַּנְתִּים: חָלֵין. נְטַמָּע, כָּמוֹ וּקְמֹן לְמַמְלִינָה פּוֹלְעָנוּמָס יְעֵד נְסָס וּצְפִינָה גָּלוֹה וּגְוָזָה סַחַיְוָן (ט' ג' כ' ל'), נְגִידָס שְׁמָטָמוֹן מַעְלִיוֹ: (א) בְּנִים וּרְדִים מַמְגַלְיִן וּמַעְגְּלִין עַל לְלוֹיָי: (ב) בְּצָאנְם וּבְבְקָרָם.

מצודת ציון

ורוממות: (1) חָלֵין. עַנְיָן השמיטה והסרה. כמו צדיק מצורה יהודה וגוי. בעת ימולא סאתם: (1) בְּצָאנְם. עם כי נְחַלֵּין (מכל י' ט):

ילכו בני יהודה אל בית המקדש לחולות פני ה' עמ', הבאת קרבנות, עם כל זה לא יהיה נמצוא להם, כי חלץ מהם וסדר שכינתו מביניהם: (ז) בה' בגודו. מרדון בה', כי ילדו בנים זרים, כי לקחו בת אל נכר והכנים הולכים אחר האם, וילדו, אם כן בנים הזוריים מהם: עתה. רוץ לה לומר בזמנן קרוב, הנה החודש המוכן להם הוא חדש אב, והוא יאכל אותן ואת חלקת שודותיהם, רוץ לה לומר ביום החודש הזה יקבלו גמולו:

ד"ק

מהם וסדר מעיליהם, והוא פעל עופר. והיוiza, וחלצה ישראל שהלכו אחריו, כלם ייכשלו בעון העגלים: נעלו (דברים כה כט), חלצו שר (איicha ד' ג': (ז) בה') בגדו כי בנים זרים יְלֹדוּ. כמשמעותם בגוים ובעבדות כובדים שליהם, וזה בגדירה בח' בית המקדש, עוז בעבודת השם יתפרק לעבוד אלהים אחרים, וגם הוא ייכשל בעונו: (1) בְּצָאנְם וּבְבְקָרָם זיכו. שבת יהודה ישובו לעבודת האל יתפרק בבית המקדש, וזה בעזם ובברקים ייכלו לבקש את ה', וזה היה בימי אישטו שבערו העכו"ם ושבו לעבוד את ה' ועשוו פסח, ואמר כי לא נעשה כפסח הוה וגוי (מ"ב נ' כ' ו' ל' וא' ימצעו חלץ מהם. לא מצאוו כשבוקשו, כי כבר נזרה גורה, כמו שכובוב (שם ט' כ' פ'): לא שב ה' מהרין אף הגודל אשר חרה אפו ביהודה וגוי, ואמר (שם פסוק כ') ואית יהודה אסיד מל' פני כאשר הסירות את יישראל וגוי: ה' נפרד

מדרשי חז"ל

ולעה, דכתיב ושחתה שיטים העמיקו ואני מוסד לכלום, (ז) בה' בגדו כי בנים זרים יְלֹדוּ וגוי. כל הנושאasha אמר רב כי הונן: אמר הקב"ה הם העמיקו משל', אני אמרתי לשום ממן הוין לו בנים שאינן מהוגנים, שנא' בה' בגדו כי בנים זרים יְלֹדוּ. ושמא התאמר ממן פטל, תלמוד לומר עתה יאכלם חדש את חלקייהם. ושמא תאמר חלץ ולא חלקה, תלמוד לומר חלקייהם. ושמא תאמר לומן מרובה, תלמוד לומר חדש. מי משמע, אמר רב נתמן בר יצחק: חדש נכנס, והחדש יצא, וממוןן אבד. (קידושין ע').

וטענה, דכתיב ושחתה שיטים העמיקו ואני מוסד לכלום, כל מי שאינו עליה לרגל עופר בעשתה, והם אמרו כל העולה לוגל יזכיר בחרוב. (סנהדרין קב':).

(ז) יְלֹדוּ לְבָקֵשׁ אֶת ה' וְגּוֹי. אמר ליה הראה לרי' ג' עמא דחלץ ליה מריה מיניה, דכתיב בצאנם ובברקים ייכלו לבקש את ה' ולא ימצעו חלץ מהם, אמר ליה שוטה מי כתיב חלץ להם, חלץ מהם כתיב, ואילו בימה דחלצו

תרכזה. ביום שאתוכה עמהם

זה

שחרבה. או פירוש חדש בזמנן ואכחיד את שלשת הרויעים כי לדרעם יונתן רוצה לומר חדש ואכלם האויב יום וחדי יונחן כען אמרתי עלייהן עממא פרי ארעהון: (ח) תקעו שופר. להזכיר העם ולהחטאך אל הע

(ח) תקעו שופר בגבועה וגוי. ישכימים ייאמר והיה ביום ההו

תרגומים יונתן

וון ח'ון ורביה יה'ר'אל
וית אפרים ותקלאן
וברחון ותקלאן אפ'
וית יה'ר'ה עפהון:
ענ'ון ותוריהון
זון למתבע אלפ'ן מון
ס' יי' ולא ישבחון
כומו להן בען איתי
כמו וקם לך מט חילומו
כמעליו (א) בנים זרים
אכלם החדש. פודק לא:

צ'ון
טה והשרה. כמו צוק מצראה
לע' (ט) :

הם: (ז) בה' בגדו. מרדו:
אם כן בנין הרים מהם:
יהם ואות חלקת שזרותיהם,

על עופר. והויזא, וחולצה
שד (אייכ' ד ג): (ז) בה'
דו. כמשמעותו, שהתחננו
שליהם, וזה בגדיה בה'
לא תחתן בס כי ישיר
ג' בימיוא דה' שקרו ארי
זהן. ריש לפרש כי בנים
דעכו'. וכן אמר ובילדיו
, ותרגם יונתן ובנימוסי
חדש את הלקיקיהם. עתה
אויב אותם ואכלת את
חלקת השדה. והוחודש
יבקעה העיר, והוחודש אב

ית ביה. (יכמות קב').
ילדו וגנו. כל הנושא אשה
שאין מהונגס, שנא' בה'
א אמר ממון פלט, תלמוד
 Zukikim. ושם אמר חלקון
ב. ושם אמר לדמן מרכבה,
ט. אמר רב נחמן בר יצחק:
זמננס אבד. (קידושין ע').

תרגום יונתן

עליהן עטמיין ייח' חדרש אַת־חֲלִקֵיכֶם: ס' ח' תקעו שופר
בירוח ויבונו ית פירי
ארעהן: ח' גביה אַרְמָיו
קלנון כדר בשופרא
את'ריך בנימין: ט אַפְלִים לשמה תהיה
אתהנו דיתון עליהן
עטמייא קטולן על
ראמליכו ית שואל

רמגבערתא אצחו בד בחרצתה אקרו דיתון עליהן מלכין במשrichtהן על דלא
קפלו לפתגמי שמואל דמרמתא בסרו עליהן נבות עברי גרבא על דשקו בימיר
ואסתרו לאחורה מבטר פולחן ולא פלחן קרמי במקדשא די בארע שבטא בנימין:
ט בית אפרים לצרו תהא ביום תושלמה חובי ברם בשפטיא דישראל הורעת

רש'

(ח) תקעו שופר. שיטרו לטමון מלכ' קגיטם
טיטו עליכס: הריעו בית און. אחריך קגיט
עליה. דבר מה פריס נטמא וגנו' נצני יטעלל
סודעמי נלמינה, רבי לטעו נטס רבי יומי נלט
מיינל חמל פיטס ציטוכם עטאס קק'ס'ס' קדין ול
יסקה לאס פטמון פה, שכי נצניעס סודעמי טאנין
לין למם, חטס מולא קנגלו עטלה סקנטיס'ס' גן גן
ישוד' וצנימין, וסי' עטרכט הנטטיס'ס' הומיליס מסי
טאטס נני פלטני צלו ג' פגלה חומן, מטוא פיטס'ס' ס
נדבד', ומם וטולס הין מסות פיטס'ס' צלעין ג'ם
הממלחה טהמם, כין טהמ�ו גלו, זו טממו עטלה
נטטניעס מולין מענה צפיטס, וטומנו סה' חלט'ה קה'
מקף סה' קשטוט דלפיו נצעי טמיה ג' נקי' לאפי,

מצודת דוד

(ח) תקעו שופר. להוזירם מחרב הגיותם הכאים:
חצוצרה. מוסף על תקען, לומר תקעו בחצוצרות
ברמה, להיות נשמרם מהחרב: אחריך בנימין. רוזה
לומר כי האובי הולך אחריך להלחות ברק: (ט) ביום
תובחה. ביום שאתוכח עמם על רוע מעשיהם: בשפטיא ישראל, בוה
הודעתה האמנת דברי, שכן היה כמו שאמרתי עליהם:

רד"ק

שחורה. או פירוש חדש בזמן מעט כמו חודש, וכן
ואכחד את שלשת הרועים בירה אחד (וכירה יא ח).
לדעת יונתן ווצה לומר חדש בחודש, ככלומר תמיד
יאכלם האובי יום ביום וחידש בחודש. וכן תרגם
יונתן בען איתי עליהן עטמייא יתרת בירת ויבונן ית
פרוי ארעהן: (ח) תקעו שופר. כמו שטוקעים בשופר
להזהיר העם ולהתאטף אל העיר העט והצען. ואלו
נאמנגה. כשהוחותחים בדבר כשהיו כל השפטים

מדרש חז"ק

(ח) תקעו שופר בגבעה וגנו'. הרואה שופר בחולם,
ישכים ויאמר והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול,
(ברכות ט):

מסורת המדרש
בא ונדודות לאומה זו
הottenham כאן ה. ורכ"ז.
יל"ש קרב (כה"ע).
רבנן פחחן פחה
ש. ל"ש גושע וקב.
למדור בשמתו וויה
הפרו בricht מילה ספר
ההעלון ט. להלן ט.
ה. במד"ג. ה. ט. ב'.
הottenham ההעלון ת.
יל"ש בהעלון תשיכ.
יע"ב ז"ר מ. ב. ב"ש.
תראי"ס פכ"ג. ריש
כפ"ג.

דמאן דאמר קדש ניחא ועל דעתה דמאן דאמר שחתוך
ג'ורותיו מאיר דרש ביה דהוי דמי במאן דלא ידע לה ליוסף
כל רבנן אמר למה קראו מלך קדש' והלווא פרעה
עצמם קיה אלא שאמרו המצריים לפרעה בוא ונזנוג
לאמה זו אמר להם שוטים אתם עד עכשו משליהם אנו
אוכלים והיאך נזנוג להם אלולי יוסף לא חיינו חיים ביזן
שלא שמע להם הורידוהו מבסאו שלשה קדשים עד
שאמր להם כל מה שאתם רוצחים הריני עפקם והшибו
אותו לפיך כתיב זיקם מלך קדש' לרבות פתחין פתחא
להאי קרא (הושע ה, ז) 'בה' בגדו כי בנים זרים ילדי עטה
יאכלם תך את חלקיהם' לפלך קשחת יוסף הפרו ברית

שם ברי
וזאל
שם רבבי
ה. צ.
חדשו
שי. רב
ערותיו
חדש
ערותיו
דעתה
זון רביס.

שים, יש
בת אחת;
... עקרוב,
תתמה,
צימ, או
הארץ
... ביוור,
הגדים

ד", סמן
... אל מה
ים כך,
רכבת
חולקים
הקדום,
אל —
יש" —
אמש",
א כתיב
... בכתבי
בזירות

ומעתה מה שנאמר כאן: "אשר לא ידע את יוסף", על דעתה דמאן דאמר — לפי דעתו של מי שאומר: "חדש" — ממש, היה המלך, ניחא — נוח להבין משמעות הדבר. שפנוי שהיה הוא מלך חדש, לא ידע הוא את יוסף, שלא היה שם בשעתו; ועל דעתה דמאן דאמר: "שחדש גזירותיו", לא יוכן הדבר כפשותו, שאחו האיש שהיה בימי יוסף לא ידע אותו, אלא, מייד דרש ביה — מהו דורש בו בכתוב זהה? דהוי דמי במאן דלא ידע לה לויוסף כלל — שהיה דומה בהתנרכותו ושנתנו ההדרשה כדי שלא ידע את יוסף בכלל.

ואילו — רבנן אמר: למה קראו — הכתוב כאן "מלך חדש", והלא פרעה עצמו היה והוא אותו "פרעה", שהיה מקודם, וכבריו האומר כן לעמלה, שאתו מלך היה, ולמה קראו הכתוב "מלך חדש"? אלא, שאמרו המצריים לפרש, וזה הקודם שמי יוסף: בא ונזנוג — נתחרב ונתקשר, להרעד — לאומה זו, אמר להם: שוטים אתם, עד עכשו משליהם אנו ואוכלים — עוד מימי יוסף, והיאך נזנוג — להרעד — מה? שהרוי — אלולי יוסף, לא הינו חיים, שהרי הוא אשר הצילנו בחכמו מן הרעב, עד שככל המצריים אמרו לו: "החייתנו" (בראשית מו, כה). כיוון שלא שמע להם, הורידוהו מבסאו — והוא מודח מלכותו — שלשה קדשים, עד שאמר להם: כל מה שאתם רוצחים הריני עמכם, והшибו אותו — אל מלכותו, חדש, לפיך כתיב — כאן: "זיקם מלך חדש", שאחרי שנפל מלכותו קם שוב ומלך כמלך חדש; ומאז אמר אל עמו את עצחו הרעה על ישראל, כאמור בפרשנה (ועי יפ"ת כא).

רבנן — אילו שאמרו שמשמותו "מלך חדש" האמור כאן חדש על ישראל גזירות חדשות וקשות, כשהבא לדורש מקרה זה "מלך חדש", פתחין פתחא — פתחו דורשתם שבאו — להאי קרא — עם המקרא זהה: "בה' בגדו, כי בנים זרים ילדו, עתה יאכלם חדש את חלקיהם", ולפי פשטוטו הוא דבר חזון פורענות על ישראל מפני הנביא, על חורבן בית ראשון, על שעברו עבודה זורה, ונשאו נשים נכריות, שהאובי יבזו את שdotותיהם מחודש לחודש (תרגומים, ועי בפרשנים שם). ומודrho דורשו: על ישראל במצרים, שתדרוש "חדש", שהוא כתוב בכתיב חסר, בלי

המקרא בלאמר
עתיד לומר (שי

ט. (ט) זי
לכז לך תהלו
אל עמו ויהו
ובעמך ובכל ע
(ז) י'קה ב
רבי חמאת בר!

שממעשה זו נועז
במלכותי, כן היה הח
אשר רוח אלהים בו
שכבר היה חייב על
למחר הוא עתיד
ותדרשנה בעניין אחד

ט. "ויאמר א
בעזה להשמיד את
משמי המלך את די
עמו, לך, גם במכ�
"ויאמר אל עמו...
(עליל, בסימן הקודם).
תחליה", דכתיב -
"ברך" ואחרך בעם
ובעמך... את העروب",
ואחרך בבית עבד
(כבב"ר כ, ט, אבל בפ
חלה (ע"י).

"הבה נתחכם
התהכמתה וחחכלה
 Maharshia (בסוטה יא).
בפרשה "וימרוו את ו
ועי ביפית תאנו, ובת"
פרעה — אל עמו:

מילה אמרו נהיה למצרים מפני אפה למד שימושה מלון
ביציאתן למצרים וכיון שעשו כן הפק הקדוש ברוך הוא
האהבה שהיו המצרים אוהבין אותו לשנהה שנאמר
(טלילים קה, כה) הפק לבם לשנאה עמו להתנצל בעבדיו
לקים מה שנאמר (הושע ח, ז) עתה יאלם חדש את
חולקיהם מלך חדש שעד וחדש עליהם איזורתי אשר
לא ידע את יוסף וכי לא היה מכיר את יוסף אמר רבי
אבין משל לאחד שרגם אוחבו של המלך אמר המלך
התינו את ראש כי למן יעשה כי לך פטב עלי

אות ר, כמו "חדש", (תנויו שם), ובגiorה שוה אל מה שכחוב כאן "חדש", שהרי גם שם נראה תיבת
"חדש" כמיותרת, שאיני שומע שום חידוש מה שהאיך יאלם בחודש אחר או בפעם
אתה, וגם כאן אני שמע שום חידוש לפי הפשט כשהוא אומר "חדש", שהרי "ויקם מלך" משמעתו
שהיה חדש. ודרוש: "בה' בגדי, כי בנימ זרים ילדו", שהיו מולדדים — בניים למצרים — ולא מלים
עשאו עצם זרים למליה (תנויו שם, ויליש השוע תק"כ באורך), וזהו שהכתוב סומן כאן קימת המלך
החדש המתנכר ליוסף אל מיתה יוסף וכל הדור, למדך — כי — כשםת יוסף, וכל הדור הוא.
הפרו — ישראל — ברית מילה, כי — אמרו: נהיה למצרים, יירבו המצרים לאחכנו עוד,
(וכ"ה להלן יט, ה. ובב"ר מו, ז. עי"ש). שכן גור עליהם פרעה, (פרדר"א כת), והם לא רצוי לריב עם
המצרים על כך, כדי לשמור על האבותם, זולת שבת לוי שומר מצות מילה ופריעת (bam'ar טו, יב). ומפני
אתה למד שלא מלו ישראל למצרים? מכאן אתה למד, שימושה מלון ביציאתן למצרים, ננדוש
להלן (שם, ועי בב"ר מז, ב). כדי שייהיו כשרים לאכילת קרבן פטה, האסורה לעודלים. וכיון שעשו —
ישראל — כן, למנוע מלמול כדי להשיג את האבות הגויים, במדה נגד מדה ועי רדי"ט — הפק
הקב"ה אהבה שהיו למצרים אוחבין אותו — בחלילו, לשנאה, וזהו — שנאמר: —
במזמור המדבר מישראל למצרים: "הפק לבם לשנאה עמו, להתנצל בעבדיו", הקב"ה הפק לב
במצרים מהאהבה לשנאה על ישראל, משלא נהגו לעשות עמו וכעבדו למל את בנייהם. ונעים,
לקים מה שנאמר: "עתה יאלם חדש את חולקיהם", "חדש" — עי "חדש". כאמור, שקדם
עליהם — "מלך חדש", שעד וחדש עליהם גוירות פרעה שלא למל, ולא מצוות הישנה למל, אף אני
הקב"ה: אתם חדשם על עצמכם שעבוד; "את חולקיהם", שנחalker מהה"ו, ויליש השוע שם). וזה היה
ונעים, כעונש ישראל המתחרדים במנוגיהם כדי להשיג אהבת הגויים, ובמקומה תבואו אז השנאה. לכן
כתב כאן: "ויקם מלך חדש" (תנויו שם), גוירות חדשות בעון דרכם חדשות. "אשר לא ידע את
יוסף", וכי לא היה — מלך למצרים — מכיר את יוסף, לדבריו האומר שאותו מלך היה, וגם
לדברי האומר חדש ממש היה, כי אין מלך למצרים מכיר ויודע את יוסף ומעשונו בעבר לטובה
מצרים?: אלא, אמר רבי אbin: אין "לא ידע" זה אלא "עשה עצמו כאינו יודע", כאמור למעלה.
וכולומר אינו מכיר בטובתו ובכבודו של יוסף, ובכךן הגיע אל כל רשותו המופלגת שנאמרה בו פרעה, מי של
הכוה בטובתו ובכבודו של יוסף, ושכךן הגיע אל כל רשותו המופלגת שנאמרה בו פרורה, מי של
לאחד שרגם — באבניהם. את — אוחבו של המלך, אמר המלך: התינו את ראשיו,

ה. "וְאֵלֶּה הַיְמִינָה וְאֵלֶּה הַיְמִינָה נָזְבְּרוּ פָּנָן רָאוּב עַמְּלִי שְׁמַעְון נְאַקְתָּם לְלוֹי עַי (שם ג, ב) מִתְּזֻה עַמּוֹ אֲנָכִי בָּצְרוּ הוּא יִשְׁשָׁכֵר ש בָּזְתָּמְצָרִים וּבָזְנְאָחָרִי בָּן יִצְאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ ה

ה. "וְאֵלֶּה שָׁמָם וּבְנִימְנִין דָן וּנְפְתַלְיָה וְאֵלֶּה הַזּוֹרָה וּבְלִבְדֵּן ? אֲלָא הַזּוֹרָה וְפָסָקָה וּבָאוּ הַכּוֹטֵב שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל — עַל להַבְּכָא עַלְיָהֶם — נָזֵן כֹּן, גַּם עַל שֵׁם הַעֲלֵי רָאוּבָן, שְׁקָרָה לוֹ אֶל לְבָאוּ עַל יִשְׂרָאֵל, "עַל יִשְׂרָאֵל מִצְרִים : רָא שְׁמַעַת הַיְמִינָה אֲלָהִים אֶת נְאַקְתָּם רָנוּדוּ בָוּ הַעֲדִיד, עַל כָּמה שְׁנַגְּלָה אֶל מְשָׁה הַקּוֹצִים, כְּבִיכָל, אֲנֵי שְׁנָאָמֵר — בְּדָבָר ז (וּרְאָה מַגִּילָה כְּטָף); יְהָוָה שְׁהָוָדוּ — יִשְׂרָאֵל. יְהָוָתָאָמֵר לְהָאָתָן אֶתְנוֹ אֶלְיָהוּ לִיְשָׂרָאֵל, בְּצָאתָם מִמְּנָה בְּצָאתָם, וּבְזָתָתָם הַיִם, בְּהַבְּתָתָה הַיְם לְאֶבְרָהָם שְׁקָרָה לוֹ אֶמוֹן, לִיְשָׂרָאֵל; עַל שֵׁם ע

הַדָּא הוּא דְכִתְיב יְאֵלֶּה שָׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגַוּי.

ג. "הַבָּאים מִצְרִים" וְכֵי הַיּוֹם בָּאים וְהַלּוֹא יִמְמִים רַבִּים קִיּוּלָם שְׁבָאוּ לִמְצָרִים אֶלְאָכְלָל זָמֵן שְׁיוֹסֵף קִיחָה קִים לֹא קִיחָה לְהָם מִשּׁוֹי שֶׁל מִצְרִים מִתְיּוֹסֵף נְתַנוּ עַלְיָהֶם מִשּׁוֹי לְפִיכָךְ כִּתְיב 'הַבָּאים' בָּאֵלָו אֶתְנוֹ יּוֹם נְכַנְּסוּ לִמְצָרִים.

"את יִעֱקָב" כָּל אֵלֶּה מִפְּחוֹ שֶׁל יִעֱקָב שְׁפָגֶל מִצּוֹת וּמִעֲשִׂים טוֹבִים וְזֹכָה לְהַעֲמִיד שְׁנִים עַשֶּׂר שְׁבָטִים אִיש וּבִיתוֹ בָּאָג.

מסורה המורשת
ד. וכי היו באים
תנוומה כאן ג. מתנייה.
יליש כאן סוף.

שמות, אבל בפנימיות כוונת השמות היא אחרת ולכן היה צורך ולהזוז ולקרוא להם שוב בשםיהם. הדא הוא דכתיב, והוא שאמר הכתוב שוכ "וְאֵלֶּה שָׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הַבָּאים מִצְרִים נֶפֶשׁ".

ד. "הַבָּאים מִצְרִים", פסוק זה נאמר אחר מיתה יוסף ואמר "הַבָּאים" בלשון הווה, וכי היום — אחר מיתה יוסף — באים — מצרים, והלא ימים רבים היו להם — מעת — שבאו למצרים — עוד בח'י יוסף, (שהרי ירדן ישראל למצרים בסוף שנותיהם של ימי הירען בראשית מה, ו שבאו אחר שבע שנים שוכב (שם מב, נגינד). שהרי אחרי שעמד יוסף לפניו פרעה לפתחור חלומו והוא "בָּן מֵאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִים" (שם מא, ס). הרי שבידידות ישראלי למצרים היה יוסף בן שלשים וחמש, וווסף מה "בָּן מֵאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִים" (שם ג, כ). הרי שעבורו מוא לישראלי למצרים שלשים וاثת שנים). אלא, כל זמן שְׁיוֹסֵף היה קיים, לא היה להם — לבני ישראלי למצרים שם — משוי של — שעבוד, אפילו לא כמו שהיה במצרים על — מצרים; מטה יוסף נתנו עליהם — שרי מצרים — משוי שעבוד, כלכל בני הארץ. ומما, מעט מעט, עם מיתה שרар בני יעקב,用途 מיתה שרר בני הדרור ההוא, והוסיף עליהם על שעבוד יותר ויתור (ראה להלן כאן, ח, וברוריו כאן בשם סדער). וכיוון שעד שמת יוסף לא נשעבבו בהם — לְפִיכָךְ כִּתְיב — אחר מיתה — "הַבָּאים", בלשון הווה, לומר: כאילו אותו יומם נכנסו למצרים, שכן בו החילה שעבודם שם, ולשם כך באו לשם.

"את יִעֱקָב", למללה אמר הכתוב בלשון קטרה (בראשית מו, ח): "וְאֵלֶּה שָׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאים מִצְרִים, יִעֱקָב וּבְנָיו", וככאן האריך והוסיף "את יִעֱקָב", שיעקב העתיק וכולם נטפלים אליו, לומר לך כי — כל אלה, שנים עשר הבנים, ראשינו שנים עשר השבטים, ובני שבטייהם אף שהם שווים לו בעדיקותם — מכוחו של יִעֱקָב — הם באים, שׁסְגָּל — אַסְפָּר וְאַצְּרָר, יעקב — מצות ומעשים טובים, זוכה לְהַעֲמִיד שנים עשר שבטים, בוכות מעשו הטובים.

"אִישׁ וּבִתּוֹ בָּאָרוֹ", כשהוא הולך ומונה את בני יעקב, שאינם אלא שנים עשר איש, ולבסוף הוא אומר שהו כל הbabim "שבעים נפש", יודע אני שכל איש בא עם בני ביתו, והאריך הכתוב לומר איש וביתו באָרוֹ, לומר שכל שבעים הנפש בא עם נשים נשואות להם, כי "בִּתּוֹ" זו "ашתו" (וימא ב. ועי' באריכות בתנוומה שם, ג. מובא בהערות בסוח"ס כאן).

ס' פירות געטו
ועצמתה ה' חוי
ועל כמאות מעש
ווענטיס ה' נטו
עטח, מהא טלו
מעטכ' כמאות
לטטו וגוי וכן
לעתות לאחדיע
וככל כל מאות
מאות עטכ' כמו
(כל' יסודים כה
חעטו, מתזמי
לעתות נדרך י
לידו וכמשיג נ
על דרכ' חומו
מוסכו לי פירוי
לעתות וגוי ול
שכזיה עליו
מלודז'י) כי נו
לעתות כננד מ
טיפליה ס' געד
ונגמר חומל וכ
טעמם ציקול כ
חטובח על צימנו
לכל יומם מודס
גולס מודות כ
מכהיליך געד
צממה כיה נו ו
מכהממות, וכי

ולא חבנוש ארי פיבק'נה
הלהעטיא: מ' זיתון יהונ' ר' בבל
פוחמד ומישא לא חסוק ארי
יתרונו זטקה: מא בגין ובן תולד
ולא יהונ' לא ארי יהונ' בשבייא:
מכ כל איזגה ואבא דראעה
יחסגנה פקאה: מא תותב ערל
די' בגין יהי סליק עיל מנק' עלא
לעלא ואת פתי נחת למחטא
למחטא: מ' הוא יוזפה ואת לא
תוונפה הוא ימי' לתקוף ואתה תהי
לתחש: מה זיתון עז'ה כל קוטיא
האלין וירגנזה וידגנזה עד
רטשתצ'י ארי לא קברט'א
למיירא די' אלקה למטר
פקודותי וקומה די' פקרה:
שי' יהונ' בה' זאת ולמופת
ובבניך עד עאלם: מ' חף די' לא
פלחטא גראם יי' איזה בחרוא
ובשפרות? בא מסני כלא:

לא-יתשתה ולא תאנגר כי תאכלנו
התלעת: מ' זיתים יהונ' לך בבל-גבולה
וישמן לא תסוק כי ישל זיתה: מא בנימ
ובנות תולד ולאיזה לך כי ילבנו
בשביה: מב בל-עז'ה ופר' אדמתה ייריש
הצלצ'ל: מ' הנגר אשר בקרבר' יעלה
עליך מעלה מעלה ואתה תרד מטה
טטה: מ' הויא ילו'ך ואתה לא תלוננו
הוא יהקה לראש ואתה תהייה לנוּבָּן:
מה ובעאו عليك בלה-קלוּת האלה
וירדפוך והשיגוך עד השמדך בילא
שטעט בקהל יהונה אלהיך לשמר
מצותיו וחקתיו אשר צקה: מ' והי' בך
לאות ולמופת ובנורעך עד-עוֹלָם:
כל' תחת אשר לא-עבדת את יהונה
אליהך בשמה ובטוב לבב מרוב

רש"י

(א) כי ישן. יטי פירומיו לטון (ו"ט כ') ונבל
בכרחוליל': (מו) יירש הצלצל. עטנו כלרכוב רט
מן ספרי יירש. יעניל': הצלצל. מין להבה, וחי
לפער* לפער יירש לטון ורוכסן* שלסן כי' לו
פיינמי קולד זמן וופקדן, וטוקט הקמיע געל ויטה גרך
לכטוב יעט*. ולט' לטון סולטא* גורען שלסן כו
סוכ' לו לכתוב יעט: (ט) מרוב כל. געד סוכ' לך
שיוי נסחאות זאי אשון. ירע.

אונקלום פטיל גל כס' חממקן, וכנראה כסואן לרמי כמו
מלך פידיו פפה (במ"ח): לג' טוֹו טוֹו טומטנא
ונפילה, גט הוּו טעל יהַג, טאות (טאות טהילל) פיל
פיינמי קולד זמן וופקדן, וטוקט הקמיע געל ויטה גרך
לכטוב יעט. געל מיל ממהם קוֹטִי המצען גיטן
דגונס צי' זה מליג פקילן פנוֹן, וכן ונטל הגROL מה
ממיים עץ לממוק (רא"ם): לד' וג' נס' יודין
שהי' ר' וטהונה נצטיל לטנטה כל הפלג והי' ר' הנטה נצטיל מהיה רט,
על מסקל פן פערט (כלה' מ"ב י"ה) טסוח'ו סומ' נמוקס יי' ר' כל מפעל וכלהן פה זט' ר' הנטה (מ"ז): לה
זה גאנט' רט ויקט לנגומו הפלות, לפ' סכל לטון יוטה צנמקלט טיה' לטון קל' יילט וט' יירט טהו' לטון גאנט' לה
זה גאנט' יוט ויגט למ' ספליות מן געולס גאנטן, לפ' סכל לטון גוטען טול' לטון לי' מעט' לו' דיכלו' עט'ה

אור החיים

מ' מז. תחת הא' לה' עבדת וגוי. עונת ז' וכגד
כגנד ציטול מאות עטכ' טרטס צפוק שם לה
הטמור לעתות וגוי, וטמאל מטה לטר לה' עבדת לה

76

קי' כה' געט' זאי אשון. קי' דוקה זט'ם. קי' געט' זט'ם.
ס' לא'ם. קי' געט' זט'ם. קי' געט' זט'ם.

כל: מה ועבדת את אבאיך אשר
ישלחנו יהוה בך ברע ובצמא
וביערים ובתסר כל ונתן על ברעל
על צוארכ עד השמיון אתה: מט ישא
יהוה עלייך גוי מרחק מקצת הארץ
באשר יראה היפשר גוי אשר לא-
תשמע לשונו: גוי עז פנים אשר לא-

לקט בחר

המ למליט טילנו ויכלו על מתקל זעיגוילך: לא) אין כל נוגע (מן) באשר יראה הנשר. פתוחם, וזה מלול סלון ונינו לרקט את הקמיס אל מלוכ נטה וו, זהה למקום, ועוד מה מכירתו לה, פירוט הקמיס הוה כפכוו מממת רות, חלט מפלט מעין סכוע טיקך כל נוב קיה לך לעבדו במתמה מממת זה, סלון לך תיוזן שיין נסחאות תנין.
ומתתל טרילדת געוי ואנער מנעור (ג"א), וכל נטלן ערין זה לימוד זומם טיל ענדת מה כי טיה נטיל נמיין טעטער שאיה לך כל נוג (סה"ז), גס טופיך מינ' (טוף): לח' דימה טויב נאדר גג' דנרטס, ה' פתוח טהון שופט עזבי יכול להלן ממנו זה מה המכוב טיכל מלטוק וויה מהות שטן וויה מהר סכומוב יטה כי וויה יטיה כי' ג' ויקלו סוטיו זקלות ומחיות ננטר סטמאל פלורום (מ"ל), וסיה מליא מנקוק ה' מ' ויקלו מגורייס קומיו: טל) טמעתי טמח מען על הסתוט עד כדי קר טמבל לפטור הווע, כי מינ' זומע מתחטת זג' לאוניות לאון טמיינט הווין, לאון טנאה, ולטן קבלה כמו וסמע יען אל חיין ואל חמוא: מ) וויל טויא זומע טלט טה טה טה

אור החירום

כל קענות חמוץ היה ליהודיים הצל כל קללות יטרול
לה, והוא בגס טהומר טהומס גדול ונלמוד מעונט
סויידיס (סויידיס) אין לנו כנחותה בכממות טיזוכר כי'
לה טרייט טהוותה, תלמוד לומר קללות טצעקהוי
לומר טנס קללות יגענו זיה, וכי יט לאס נחמא
לכל יפר כי' כריה לטזוטינו וטב להט שטוטינו, נמיינו
הומרייס טיענוט כי' על ציטול תלמוד חורה ועל
הטעור על מותה להט העטב ועל הבנטול מותה עטה,
וכגס טהומרו גנמר (מנחות מ' ה'). שלון מעניטין
על עטח הצל בעיון יומת, וט מות עטח טהייזין
עליקן גנון מילח ופסה, גס סמסיכוס דעתו לכפור
צמונת עטח נצל עטח ווותה לחם זה יקלל כי'
ולכפוף קללות היל, טכינוי לומר טיל יוניט בכתוב:
אור בחר

אין נער מלך. קב(ד) כי' נלומו מלמר עגמו טל זטמיכרלטס גמי נלען טיל. קב(ה) כי' וווג טהומר רק נלען יטח
יענו עונט סלול מלכם קו"ה, היל יטקל נו הנטמו. קב(ו) מלען סכינה:

יטב אfin זן
מרחם : אן זן
ואבא דראשע
לא ישאר ז
ומשחא בקבי
עד ריזבר זט
קריח עד דז
וברכיא דז
בון בכל אן
קריח בכל
אלה זה: זג
בשר בזיה זט
אליה בצירא
סנאנ: זט

היינינגדלי ז
דרוי וכטז (ז)
במצור. מוח
מלוק עקט (ז)
סוח פרק כו
ויה מוכית עז
טפוק ודעטו
כבר צנו זג
מתם למחד ז
ויהם צנו ז
שיין נסחאות עלי
סטטול לם כל
מלוק מהלן צנו
סטטול קה זט
סס זטומ נידל
לו מילן צטומ
ססטומ צטומל
טילס כה מזע
מעט לאבקט
טלפוקיס יט גי

בֵּית יִשְׂרָאֵל מִתְכִּיבַּת הַמֶּלֶךְ
הוּא אֲחַשְׁרוֹשׁ, חַמְשָׁא כ
וְחַמְשָׁא בְּתִיבְּהַן הַמֶּלֶךְ
אֲבָרְקָם, הוּא אַהֲרֹן וּמְשָׁא
הַיָּא עַזְוָא. אִילְזָן חַמְשָׁא
נְמַרְוָה, דְּכִתְבַּבְּהַהַוָּא
אַדְרָם, הוּא דְּתָעֵן וְאַבְּרָם,
וְעַל דְּאַמְּרָה וְלֹא עַבְּרָה א
וְעַד כְּרָשָׁה, מְהֹודָה דְּמַעְרָה
וְעַסְרָין וְשַׁבָּע מְדִינָה. הַט
רְחִמָּוִי. הוּא אֲחַשְׁרוֹשׁ
הַוָּא אֲמְשָׁרוֹשׁ הַמְּוֹלֵךְ
וּכְרָשָׁי קִרְבָּן הַוִּיאָן תַּדְ
בְּהַזְוָה וּכְרָשָׁי דְּהָזָן קִרְבָּ
וְעַסְרָין וְשַׁבָּע מְדִינָה וְ
מְשַׁבָּח דְּשַׁלְמָה מְלָכָה
וְעַד עַזָּה, וְקַלָּא תְּפַסְּחָ
אַלְאָה תִּיקְּבַּתְּהָ שְׁלִיטָ
עַי
קְכִּי הַהָּהָ שְׁלִיטָ
אַרְבָּע הַנְּנוּן דְּשְׁלִיטָמוּ
אוּמִי עַלְמָה, וִתְּרֵין כְּ
יִשְׂאָל, בְּשַׁלְמָה בְּתִיבְּ
גּוֹי וּמְמַלְכָה, וּנְבוּכְדִּינָה
אַתְּקָצָרָה מְלֻכָּתָה, וְלֹא
וְשַׁבָּע קְדִינָה, וְלֹפָה זָן
וְשַׁבָּע מְדִינָה, אַלְאָ אַם
לְמַסְבָּה לְאַסְטָר דְּהָיא גַּ
וְעַסְרָין וְשַׁבָּע שְׁנַיִן, פִּי
וְעַסְרָין וְשַׁבָּע שְׁנַיִן, וְ
בְּקִוְמִיא הַאֲנוֹן בָּר

בְּאַחֲבָב כִּתְבַּבְּהַמְּלָכָה
אַם עַל שַׁבָּע וּשְׁרָם וּמְ
הַקְּבָּה עַתְּדָה הוּא לְקַחְתָּ
וּשְׁרָם וּמְתַשָּׁה, תָּבָא
(ב) בְּיָמֵי הַמֶּלֶךְ. כִּשְׁבַּת הַ

וְמֵאָה מִדְרִינָה: אֶבְּיָמִים הַהָם בְּשַׁבָּת הַמֶּלֶךְ עַנִּי, עד לֹא יִמְלְלוּ אֲנוֹ

בָּר בְּעַא מְלָכָה אֲחַשְׁרוֹשׁ לְמַיְתָב עַל בּוֹקְסִי מְלַכְוֹתָא דְּשַׁלְמָה, דְּאַשְׁתָּבָא מְן וְרִשְׁלָם עַל
שְׁפְתִי חַכְמִים

וְתִנְעַט מְלִינָות, כְּמוֹ טָמְלָה מְלוֹדָו וְעַל כּוֹט בְּקָמָז, לְכָן פִּירָשׁ הַמְוֹלָךְ מַעַצָּמוּ וּבָכוּ
שְׁנוּמָלִיס. וְזָהָה נְלֵל זָהָה וְזָהָה כּוֹל דָּהָן עַגְל עַגְל בְּרָבּוֹת (אַסְטָר אַדְן) הַכְּמָלָךְ וְעַדְעַן לֹא, מְלָךְ, וּבְאוּרָו
כְּנָלָל מִמְפָמָק וְעַל עָזָה (מַעַר בַּדְּנָס) לְוֹדָה לְשַׁעַבָּר עַד עַכְשִׁיו לֹא יוֹרֵשׁ מִלְכָתוֹ: דְּדָקְשִׁיא לְהָ
כְּלָל עַגְל כְּנָלָל כְּמוֹ טָהָו וְלוֹדָה מִמְפָמָק עַד עָזָה (מַגְילָה יַה): (3) כִּשְׁבַּת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁרוֹשׁ וְגַוְ.

אבָן עַוְרָא

(ב) וְטֻעם: בְּיָמֵי הַדָּמָם. אָחָה שָׁמֵר בְּיָמֵי אֲחַשְׁרוֹשׁ תְּחִלָּת הַדָּבָרִים הָרָאשׁוֹן. בְּלָל, וְטֻעם כִּשְׁבַּת הַמֶּלֶךְ

(ב) בְּיָמֵי הַהָם כִּשְׁבַּת. יְשׁוּלָם הָצְרָךְ לְוֹמֵר בְּיָמֵי הַהָם, הַלָּא מְאוּמָרוּ כִּשְׁבַּת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁרוֹשׁ

מַדְרָשִׁי חַזְקִיָּה

מִדְרִינָה. מְכָאן דְּכָל מִקּוּם שָׁנָא מְרַדְמָה הָיא אַפְרִיכָא. (שם) כִּשְׁבַּת הַמֶּלֶךְ. וּבְיִשְׂרָאֵל הוּא אָמֵר כִּשְׁבַּת יִשְׂרָאֵל בְּתַשְׁבּוֹן,

(ב) בְּיָמֵי הַהָם: זָה אָחָד מִן הַמְּקוּמוֹת שָׁהָיָה אַבְלָשִׁיבָה יִשְׂרָאֵל הַשְׁרָת-מְדוֹדִין, פָּתָקָן לְפִנֵּי הַקְּבָּה שְׁהָיָה אָמֵר שְׁבָתָה לְפִנֵּי, לְפִי שְׁבָתָה אוּמָר שְׁבָתָה. (שם).

רְבָשָׁע, בֵּית הַמְּקָרָשׁ חַרְבָּר וּוְשָׁעָה וְיָשָׁבָה מְרַחַיָּה, וְכִתְבַּבְּהַהַר, שְׁלָשׁ לְמִלְבָר,
אָמֵר לְהָם, תְּנוּ יָמִים כָּנְגָד יָמִים, הַזָּה אָדָר כִּתְבַּבְּהַיָּם (מַגְילָה יַא). הַהָמָה רָאָתִי בִּיהוּדָה דְּוֹכִים נְזָתָות בִּשְׁבַּת. (שם). *

הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁרוֹשׁ. כֹּל מִקּוּם שָׁנָא מְרַדְמָה בְּמִגְילָה זוֹ בְּיָמֵי הַהָם. אָמֵר רָב בְּבִיבִי: הָהָ לְאֹתָן הַיּוֹם, הַזָּה מְלָךְ אֲחַשְׁרוֹשׁ קָרוֹשׁ וְחוֹלָל. (שם). (אַסְטִיר).

שְׁנָא מְרַדְמָה

תְּרָגּוּם שני

שְׁבַּתְּא דְּבִתְּהַהְהָה, וְגַפְקָנוּ עַמְּיהָכֵל אַסְרִירָא. מַה עָבַד
אוּילָמְרָדְךָ בְּהַהְהָא שְׁעַטָּא, עַל לְבִי גַּנוּיָמְלָכָה וְאַפְיִיךְ
מְפָמָן כְּלָמְשָׁחִין טְבִינָן וְכָל מִגְנִי בּוּסְמָנִין, וְאַסְמִי בְּנִיה
וְיָזְזִיא מִשְׁמָן כָּל מִגְנִי שְׁמַנְיָה
הַטּוּבִים וְכָל מִגְנִי בְּשִׁמְיָם, וְיַרְחֵץ אָוֹתָו בְּגִדִּ
מְלָכּוֹת, וְאָכְל לְחֵם תְּמִיד לְפִנֵּי כָּל
יִמְיָה. וְדָרְיוּשׁ קְנָאָה קָבֵל
מְלָכָתוֹ.

הַזָּה אֲחַשְׁרוֹשׁ מְלָכָה פְּרָסָא בָּר דְּרִיוּשׁ מְלָכָה מְדָא.
הַזָּה אֲחַשְׁרוֹשׁ דְּאָמֵר לְמִתְיָה חַמְרָא מִן מָאָה וְעַסְרָין
וְשַׁבָּע קְדִינָן לְמַאָה וְעַסְרָין וְשַׁבָּע מְלָכִין דְּגָנִיִּין קְדִינָן,
דִּישְׁתַּי כְּלָבְרָגְבָר וְגַבָּר מִן חָמָר מִדְרִינָה דְּלֹא יִתְּנַעַק. הַזָּה
אֲחַשְׁרוֹשׁ מְלָכָה מַעֲוָתָא. הַזָּה אֲחַשְׁרוֹשׁ מְלָכָה טְפֵשָׁא,
דְּאָמֵר תְּבָטֵל מְלֻכָּתִי וְלֹא תְּבָטֵל גּוֹרְתִי. הַזָּה אֲחַשְׁרוֹשׁ
דְּמִתְּקָלְקָלָן עֲצִמָּה, וְלֹא תְּקַנְוֵן גּוֹרְמָה. הַזָּה אֲחַשְׁרוֹשׁ
דְּאָמֵר לְעַלְלָא יִת וְשַׁתִּי מְלַפְתָּא עַרְטִילָתָא קְדָמָה וְלֹא
עַלְלָה. הַזָּה אֲחַשְׁרוֹשׁ דְּבִיקְבַּבְּהַזָּה אַיְזְבָּנָי דְּבִתְּיַהְיָה. הַזָּה אֲחַשְׁרוֹשׁ
מְגַן בְּלָא בְּסִפְרָה, בְּדִקְתִּיבָה חַגְבָּנָמְגַרְבָּתָם. הַזָּה אֲחַשְׁרוֹשׁ
דְּאַשְׁפָתָרְבָּה בְּיָמָמָה אַפְוֹהָי דְּבִתְּיַה. הַזָּה אֲחַשְׁרוֹשׁ
מְאוֹפִיר וְלֹא מִימִי. הַזָּה אֲחַשְׁרוֹשׁ דְּבִיּוֹמָי אַתְּקִים עַל

הָוּ אֲחַשְׁרוֹשׁ הַמֶּלֶךְ הַפְּרָטִי בַּן דְּרִיוּשׁ
מְלָךְ מִדי, הָוּ אֲחַשְׁרוֹשׁ אָשָׁר צָוָה
לְהַבְּיאָ יַיִן מִשְׁבָּע וּעַשְׂרָם וּמְאָה
מִדְרִינָה, לְהַשְׁקֹות אֶת שָׁבָע וּעַשְׂרָם
וּמְאָה מִלְכִים הַוּשְׁבִּים לְפִנֵּי, לְמַעַן
מְלָכָתוֹ. הָוּ אֲחַשְׁרוֹשׁ הַמֶּלֶךְ הַפְּרָטִי בַּן דְּרִיוּשׁ
מְלָךְ גַּדְעָן, הָוּ אֲחַשְׁרוֹשׁ אָשָׁר צָוָה
לְמַכְהָוָה וּלְכָבָד אָוֹתָו בְּגִדִּ
מְלָכּוֹת, וְאָכְל לְחֵם תְּמִיד לְפִנֵּי כָּל
יִמְיָה. וְדָרְיוּשׁ המְדִי יִשְׁבָּע עַל כָּסָא
מְלָכָתוֹ.

תרג
כהניא ומלכיא דבית דוד
רוננא רבא ונפק מן פון

ושבा שביא רבא, ואפיק
בשיילשלאן דפרזלא, ואובי
על צאן

וירמיה נביא אל עמהן
צוח ובקא, זעוי וכן אף
יצחק ניעקב, קומו מגזע
דבית ישראל, דאנזין בשג

רונית קדישא ואמרת ליה,
כפי אספהי את שלומי. כן

על קבריאם קטא, עני ובן
מרחפניא) שרה ורבקה ר'נ
ונחוון ית בניכון ובתיכון

בקושטא, דאנזין בשביא ו
מתיבא רוח רקודשא ו

כם מקבריאם קטא ואזול
אמר, נביא נביא מרחטמי ו
ונחוון ית בניכון ובתיכון

יתהון בקושטא, דאנזין?
מסאנא. מתיבא רוחא דקו

לך ירמיה נביא, אם יעכ
מקבריא נביא (אזול) ונפל
אמר, אוקליין יתי לחתים
דרמחומין, די אנא מתחן
שביא ומלהclin בגולותא.

אל פבא

ונחונה ירמיה ספיד ובקאי
שביא ומלהclin בגולותא
צאניהון, איןון ומלהclin

דטמונן לאטרא דשניה
ואלבישי יתון. עני ירמיה
וילכל חילויהון דקסרא
לכבר טענווכון ותשבחו
مراה על בני ישראל ההולכין
מלכיהם שריהם וכנהיהם, עז
ענה ירמיה הנביא ואמר ל
טומאותיכם וגלויכם והלנתן

אחסורוש על פה מלכותו אשר בשושן יוזה דרישק מלכא
כפייג: על יוזה דסנדייב, ומון יוזה דסנדייב אשתקא על יוזה דחיקיה ותוב לירושלם,
ותוב מון ירושלים אשתקא על יוזה דפרקעה חניא מלכא דמצרים, וממצרים אשתקא על
יוזה דבוכנץ וונחת לבבל. וכד צרא פורש ית מדרה רבעל אחתייה לעילם, ובחר בון
מלך אחשורוש, ובזע לא מיטב עלוהו יבל, ושדר ואיתו ארדבלין מון
אלכסנדריא למעבר בותיה ולא יוביל, ועבדו אותו ארע פניה, ואחתעסקו ביה פרין
שנין, ובשתא תלייה דמלכותיה יתיב עליי היה כורסי מלכותיה העבדו ליה
רשוי

כגנקייס מלכות פלו ה. ולצמו לייטו נען הרי אמר שבע ועשרים ומה מדינה, למה פירש
הה מלכם מגילה (ה): מהרו ועד כוש. לכן פירש המולך על מהה וכוי.
ורשי מ Nash אחר הרבותה (שם) הסכים כמאן דארם קרובים הי; כתוב
(יא) איך פולגת בדבר, וחדר אמר כי ותוקים הי, ומחר דרבנותה (שם) הסכים כמאן דארם קרובים הי; כתוב
רשוי רח מאן דאמר ותפס לשון הרבותה: הדקשייא ליה וכי דוקא בשנותו על כסא עשה. ועוד מי נפקא
לן מדינה אם יש או עמד. לכן פירש שנתקיים וכו'. אין דקשייא ליה כשבת המלך משמע בחלה מלכו
והדר כתיב בשנות שלש למלו. לכן פירש שנתקיים המלכות בידו והיינו בשנות שלש למלו:

אבן עוזרא

אחשורוש שacket מלחותה הוו ווכיח כי גבור זהה הארמן היה בתוכן עילם המדינה כתוב בספר
היה, וככה כתוב במגילה על כן בשנות שלש למלו: דינאל, וכאשר מצא במגילה זאת שושן הוא שם
בשושן הבירה. שם ארמן כמו לא לאדם הבירה,

ראשון לציון

הדבר מובן שבימים ההם היה הרבר, וכיו גבר וזה הארמן היה בתוכן עילם המדינה כתוב בספר
בימים ההם מורה על הימים הידועים, ולא מצינו בשנה שלש למלו יורה כי שנים. או ירצה על זה
הכתוב לומר ענן אי שאמרו במדרש, Mai כתוב כשנתישבה דתו וכו', דכתיב כה אמר ה' לפ' מלאת
שקדמה ירעה לאלו הימים. ונראה לפרש שכוכן הכתוב לומר ענן אי שאמרו במדרש, Mai כתוב
חובנו, ולפי זה יבא על נכון אמורו ההם, כי זכורים הם במקומות אחרים, השוב מ'ה של נוכנץ,
שנה ועתה נשלו, ולפירוש א' דכתיב למלאת לבבל ע' כ' של אויל מרודך, ותרותי דידיה, הר' ע', אפיק מאני
דבי מקרשא ואשותמש בהו עד כאן, לפ' דברי המדרש ירומו באומרו בימים ההם כשברו ב' שנים, כי ימים
פירוש שנה, על דרך ימים תהיה גאותו. וכן אומרו
פירוש השנה, בחליל שנה שלישית כשרה שחלו עמי
בסוף כי שנים למלכו ולא נפקדו:

מדרש חז"ל

על פה מלכותו. כתיב כי לה' המלוכה ואותה אומר על
כסא מלכו, אלא לשער היתה מלכות בישראל, וכיין
הניארו עמד ועשה לו כסא שלמה ולא
אשר בשושן הבירה. אמר ליה הקב'ה, כורש ייחס שם
שהטאנו נטה מהם ונחתה לאויה". רבי עורה אומר: על

פתחן הכתב

וכשבקש נוכנץ לבוא אל בית
קדש הקדרים שערי היכל נעלו ולא
אסתהים טרער היכלא ולא פתחין נפשיהון, עד נפקת
בתוכה, עד אשר יצא בת קול ממשמי
נפתח, עד גן פתח נפשיה, ועל נוכנץ רשייא מסאכ'
מרומים ואמר אליהם פתח לבנון
דליך, ואחרי כן נפתחו מלאיהם.
ובו נוכנץ אל בית קדרש
לכית קדרש קדרש, (ויתר) שבחה דמלך כל עלייה
הקדרים, וירא את שבך המלך כי
אין צבאות. ונחן ית מאני קדרש (דאשפאטמיש ביהן

מסורת המדרש
. זה אחד מהמקומות
ע"ש שכח פח, תגħoġha
ħorħba t-tnejja t-fsej̼r
pċċi (עشر העשר) ב-
biżżejk' ħarrub u-
migħla i-a... hal-hu g-
uusxi minn ġurha u-
qidur-h, g-

ל. א, ב) **'בִּימִים הַהֲמָם'** זה הוא אחד מן המקומות
שַׁחֲיוֹ מְלָאכִי הַשְׁרָתָן מְדִין פִּיקָּתִין לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא
שַׁחֲיוֹ אוֹמְרִים לְפָנֵינוּ רְבָנוֹ שֶׁל עָזָלָם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ חָרָב
וְרָשָׁעַ זֶה יוֹשֵׁב וְעוֹשֶׂה מְרוֹזִיחַן אָמָר לְהָם תְּנוּ יָמִים בְּנֶגֶד
יָמִים הַדָּא הָוּ דְּכַתִּיב (נחמיה יג, טו) **'בִּימִים הַהֲמָם רָאִיתִי**
בִּיהוֹדָה דָּרְכִּים גָּתוֹת בְּשַׁבָּת וְגַזּוֹ' רַبִּי חַלְבּוֹ אָמָר אַלְלָא וְוי

לא תוכל לפרש "מדינה" — "עיר מלוכה", העיר עצמה בלבד, שכן אתה יכול לומר שמלך ורק על הערים האלה במספר הזה ולא ממלך על כל השדרה שסביב כל אחת מלאה, שהרי בודאי ממלך על המחוות ועריהם כולם, ומה שהוא אומר "מדינה" ממשו על המחוות על כל עיר השדרה שבו אשר סביב אותה עיר מלוכה, והרי "מדינה" — "אפרכיה", מחזו ערים כלו (עיין פיע' שם), ועל כלל אלה במספר הזה מלך אחשווש בעולם.

ג). **"בִּימִים הַהֲמָם"**, שבת המלך אחשווש על כסא מלכוותו. עשה משתה, הגם שכבר הקדים הכתוב ואמר **"וַיֹּהִי בִּימִי אֲחַשּׁוֹשׁ... הַמְוַלֵּךְ"** חור שני בספר המשנה ואמר **"בִּימִים הַהֲמָם** כשבת המלך" לומר כי — זה הוא אחד מן המקומות שבו היה מלכי השרת — מדין פיקtiny — העומדים לפני הקב"ה בשרים העומדים לפני המלך בעת המשפט — מדין פיקtiny — מרים כתבים של התאותות ותרועמת — לפני הקב"ה — להעיר לו ולבקש מלפניי, בדרך שהוישבים לפני המלך במשפט שלוחים לפני המלך פתקים להעיר לו מה שהם רוצים להעיר באותו שעה, בלי להיעיר לדבר ולצעק אליו (עיין משדריה). שהיה אומרם לפניו: רבונו של עולם, בית המקדש חרב ורשות זה יושב וurousה מרוזיחן — משתאות של תענגות והוללות ימים ובימים, הוא לאנשים ואשתו לנשים (כלහן ג, ו), והוא אשר ברשותו ביטל את עבדות בנין בית המקדש שכר הלה לפני כי מי כורש, (יפ"ע). ונדרש למלחה עיי לעיל כאו, א), ואתה משתה זה הוא עושה לשם שחשו שמאחר שעברו שבעים שנה מחורבן הבית ועדין לא נבנה הרי ששוב לא יבנה והוציא כל המקדש מאוצרותיו ומשתמש בהם במשתה זה (כבמגילה יא). ואתה ה' שותק לו ונוחן לו שלו במלכוו (יפ"ע)! אמר להם — הקב"ה למלכים: תננו ימים בנגד ימים — תננו לזרור ישראל זה ימי שלוה להצר לישראל בימים אלה כנור מה שייראל עדין לא שבו מכל חטאיהם וחוטאים בימים אלה לפני, הדא הוא דבריב — והוא שאמר הכתוב, מה היה בארץ ישראל אחרי שברו ישראל וכמו את הבית השני ואת ירושלים, בימי עזרא ונחמיה, וכמו שנחמיה אמר: **"בִּימִים הַהֲמָם רָאִיתִי בִּיהוֹדָה דָּרְכִּים גָּתוֹת בְּשַׁבָּת וְמִבְיאִים הָעֲרָמוֹת וְעוֹמָסִים עַל הַחֲמוֹרִים... וְכֹל מָשָׁא, וְמַבְיאִים יְרוּשָׁלָם בַּיּוֹם הַשְׁבָּת"**, והטא זה, ועוד חטאיהם האמורים בעניין, אשר באו אז על תיקונים, שעוזא ונחמה החזוירו את ישראל בתשובה מכל עונונויותיהם אלה, שהיו בידיו ישראל עוד מעט שהיו בגולה ומעט שהיו בארץ ישראל לפני שגלו שחטאו ומיליכיהם הרעים, ועל כן באו עליהם צרות החורבן והגלוות, וצרת אחשווש האמורה כאן גם היא באה עליהם שעדרין חטאו ולא שבו מכל חטאיהם, והרי **"בִּימִים הַהֲמָם"** האמור כאן באחשווש רומו אל **"בִּימִים הַהֲמָם"** האמור בנחמיה, והרי **"בְּשַׁבָּת"** האמור כאן ידרש **"בְּשַׁבָּת"**, על חטא השבת האמור בנחמיה, לומר שקרה זו באה לישראל כנגד חטא זה עיי פיע' שדרין לא בא אל תיקונו, והצטערו ישראל בכלין עיניהם לבני בית המקדש ועל ראותם את משתהו של רשות זה.

רבי חלבו אמר: لكن האoric كان הכתוב לומר **"בִּימִים הַהֲמָם"**, לדריש כאן **"כִּי יָמִים הַהֲמָם"**, שכן

ים ומאה
ג. עיר עיר
האר (מלכים
ד. שנאמר
ע. מדינה
ז. עינה).

אשיות כב, א)
שען וعشירים
עמגדה אסתור
מהה מדינה?
זה עיפוי ליליש

ילו (כבמגילה
דיננה" מבובן
אלא כאשר
ганורום (ופיע'
יזות השדרה),
ז"ר מלכה",
ז"ג: "יתנו לי
עיר" —
זה", בלשון
מה שנקרה
בכירה, עיר
גביתר הכהן,
זין אתה יכול
זויים, שנחלה
ה"ז (שם, יח),
ז"ה, וכולמר,
ר שדה תשב
של יחזקאל
ירושלים היא
שנאמר —
יכול לפרש
ל עולם, וגם

ברעה אֲשֶׁר עָשָׂה אֶלְיַשִׁיב לְטוֹבָה לְעָשָׂות לוֹ נְשָׁפֵה בְּחַצְרִי
בֵּית הָאֱלֹהִים: חַוִּירָע לֵי מָאָד וְאַשְׁלֵיכָה אַתְּ-בְּלַ-בְּלִי בֵּית-
טוֹבָה הַחַזִין מִן-הַלְּשָׁבָה: טְוַאֲמָרָה וִיטְהָרָה הַלְּשָׁבָות וְאַשְׁכָה
שֶׁם בֶּלֶי בֵּית הָאֱלֹהִים אַתְּ-הַמְּנֻהָה וְהַלְּבָנָה: פַּי אַדְעָה כִּי
מְנוּזָה הַלְּוִים לֹא נְתַנָּה וְיִכְּרֹחַ אִישׁ-לְשָׁדָהוּ הַלְּוִים
וְהַמְּשָׁרִים עַשֵּׂי הַמְּלָאָכה: יָא וְאַרְבָּה אַתְּ-הַסְּגָנִים וְאַמְּרָה
מְרוּעָה גַּעֲזָב בֵּית-הָאֱלֹהִים וְאַקְבָּצָם וְאַעֲמָדָם עַל-עַמְּדָם:
יב וּכְלִי-הַוְרָה הַבְּיאָו מַעֲשָׂר הַגָּנוּ וְהַתִּירּוֹשׁ וְהַצְּהָרָר לְאוֹצְרוֹת:
יג וְאַוְצָרָה עַל-אֹצְרוֹת שְׁלָמִיה הַכָּהּוּ וְצְרוֹק הַסּוֹפֵר וּפְרִיחָה
מִזְהַלְוִים וּעַל-יַדְמָם חָגָנוּ בְּזִיכְרוֹ רְבָ-מְתַנָּה כִּי נְאַמְנִים
נְחַשְׁבּוּ וְעַלְיָהָם לְחַלֵּק לְאַחִיהם: פַּי זִכְרָה-לְיִי אֱלֹהִי עַל-זָאת
וְאַל-תִּתְמַחֵח חַסְדֵי אָשֶׁר עָשָׂתִי בְּבֵית אֱלֹהִי וּבְמִשְׁמָרוֹיו:
כ) טו בְּקִים רְחִמָּה רְאִיתִי בְּיַהְוֹתָה | דְּרִכִּים-גְּנֻחות | בְּשִׁבְתָּה

רש"

(ט) ואומראת. קויי נטער ויטקלו סלטאות וגוי: (י) ואקbezם. קטעי מה קלנסים וכלויס לאסעדים
(י) מניות. מנות: לא נתנה. צלע נמו יטלהן כס על מטלאם נצעודם, וכל יקלהן סי מטליים
סמכנות, ועל כן נemuו והלכו נכס מנה ונה נטהול נכס כס ממנום: (ג) כי נאמנים. סי נמלוק
ממנומיט, וכל סי עומקיס כל קע נצעודם: סמממות מעיקס:

מצודת ציון

מצודת דוד

(ח) וירע לֵי. הדבר הזה היה רע בעיניו: את כל בְּלֵי ז נשבה. כמו לשכה: (אי) ואביבה. מלשון ריב: (יד) תמח.
וגו. רוצה לומר כל השמייש הבית: (ט) ואומראת. כמו חמלה, והוא עניין מתקה: (טו) גותות. הכל שודוכים בו
צוויתי על הדבר ושהרו הלשנות מכל דבר טומאה ומיאס: ואשיבה שם וגו. להיות בה כאשר היה מאז עד לא
ישב בה טוביה: (ו) ואדעתה. נודע לי אשר לא ניתן מנתנות הלוים ואין להם די סיפוקם, ולזה ברה כל אחד
לשווה לעבדה בחורישה וקצרה להחיה נפשו: עושיו הטלאכה. מלاكت השיר והגפה השערם: (יא) מדוע גועוב.
למה היא עזובה מן הלוים משותה הבית: ואקbezם. קבצתי את הלוים והעמדיתם על מקום מעמדם כל אחד
במשמור כמו שהיא מאז: (יב) וככל יהודה. שמוני אוצרים, רוצה לומר ממוני חזרו גם הם להביא המשורות אל האוצרות
לחלקם ללוים: (יג) ואוצרה. שמוני אוצרים, רוצה לומר ממוניים וגבורים על האוצרות: ויע' ים. סמוך להם ונטפל
אליהם היה חנן וגוי: נחשבו. בעני העם: וועליהם. הטלתי עליהם לחלק את המעשר לאחיהם הלוים: (יד) זברה לֵי.
לכונות עברו זאת הטובה ואל תמחה החסדים וגוי: ובמשמרין. להעמיד על מכונם: (טו) דורךם גותות. דורךם

אבן עזרא

טוביה היו שמיים הענינים הנזכרים: (ו) מניות הלויים. כי המלה מיווחדת מן הרבות והם מניות:
שצוה השם למת להם: לא נתנה. על אחת דבר, (יג) ואוצרה. פועל נגור מן אוצרות, והטעם הפקרתי
טו) ראייתי ביהודה דורכים גותות בשבת וגוי. ת"ר: בראשונה היו אמורים ג' כלים ניטלין בשבת וכו', התירו וחזרו

מדרשי חז"ל

ומכבים הערמם
ותאנים וככל-משׁוֹן
מקרים ציד: טו
ומוכרים בשְׁבָת
יה. ידְהָה וְאַמְּרָה?
ומחה. לילינו עליינו
אלֵינוּ עַלְיָנוּ;
מוסיפים חרוץ ע
צללו שערו ירו
יאמָרָה אֲשֶׁר לֹא
על-השָׁעָרִים לֹא

(טו) הערמות. מלוומות
סעלומי נס סלע נטעום:
מוש ספיו מוכלים מון וּ
ילד לדרן (גמלאים מא כת):
כל נור מפילים דגס למכ
מצודת
העבים להוציאו היו קרי גת. 1
הערמות. כדי התחזאה. כמו
ועמסים. עני התעוז משא,
(גמלאים מא כת): ציד. מלשון צירוי
קובצת דגים: יי) חורי יהודה. ע
כל: (כ) הרוכבים.

או כולם מקובצים: (טו) זה
ਮוכרים בשְׁבָת לישראאל: ז
(ו) ומחלאים וגוי. רקנות בו
מוסיפים וגוי. על החرون שה
כי איז החמה בשפויל הרקיע

גובר עליהם: (טו) ואעד
ואעד במ: (טו) מבאים ד
וכן וקאם שאון (חווש יי)
התירו וחזרו והתירו עד שאם
חוץ מסר הגול ויתוד של

וּמִבֵּאים הָעֲרָמֹת וְעַמְקָם עַל־הַחֲמֹרִים וְאַפְּתִין עֲנָבִים
וְתָאַנִּים וּכְלַמְשָׁא וּמִבֵּאים יְרֻישָׁלָם בַּיּוֹם הַשְּׁבָת וְאַעֲדֵד בַּיּוֹם
מִבְּרִם צִיד: טו וְהַצָּרִים יִשְׁבּוּ בָה מִבֵּאים דָּאג וּכְלַמְכָר
וּמוֹכְרִים בְּשִׁבְתָּה לְבָנִי יְהוּדָה וּבֵירֹשָׁלָם: זי וְאֶרְיבָה אָתְ חֲרִי
יְהוּדָה וְאֶמְרָה לְהָטָם מִהָּהֲדָבָר הָרָע הַזֶּה אֲשֶׁר אַתָּם עֲשִׂים
וּמְחִלָּלִים אַתְּזִים הַשְּׁבָת: יח הָלֹא כֵּה עָשׂוּ אֶבֶתְיכֶם וַיְבָא
אַלְיהִינּוּ עַלְיָנוּ אֶת כָּל־הָרָעָה הַזֶּה וְעַל הַעִיר הַזֶּה וְאַתָּם
מִזְסִיפִים חָרוֹן עַל־יִשְׂרָאֵל לְחַלֵּל אַתְּ־הַשְּׁבָת: ס ט וְיַהִי כַּאֲשֶׁר
צָלָלוּ שָׁעֵרִי יְרֻישָׁלָם לְפָנֵי הַשְּׁבָת וְאֶמְרָה וַיַּגִּרוּ הַדְּלָתֹת
וְאֶמְרָה אֲשֶׁר לֹא יַפְתַּחְיוּ עד אַחֲר הַשְּׁבָת וּמִגְעָרִי הַעֲמָדָתִי
עַל־הַשָּׁעָרִים לְאַיְבוֹא מִשָּׁא בַּיּוֹם הַשְּׁבָת: כ וַיָּלִינוּ הַרְכָּלִים

ריש'

(טו) הָעֲרָמֹת. הָלֹומות כָּל מִטְוָה: וְאַעֲדֵ. צְלָלוּ. כָּלֶל נָנוּ הַקְּלִילִים כָּל עַד שְׁמָמִים,
קַנְיִימִי נָסָס טָלֵם לְעַטּוֹם: בַּיּוֹם הַעֲלָמָה קָלֵם יְפָמָה וְנָדָר
מִזְסִיפִים קָרְיוּ מִכְלִיסִים מִזּוּן וְלִיל. פַּלְלָה כְּמוּ וַיָּמֵן לְסָס
לַיְלָה לְדָרֵךְ (נְלִיקָתָם מֵהָ): (ענו) וְהַצְוֹרִים. קַמְלִים
כָּל גּוֹרְמִילִים לְגַס לְמָכוֹל: (יע) וְיִהִי כִּאֵשׁ

מצודת ציון

הענבים להוציאו הִין קָרְיוּ גַּנְבָּה. וְכָנֵן כְּרוֹרֵךְ בְּגַת (שְׁעִיר סג כ):
הָעֲרָמֹת. כָּרֵי הַתְּבוֹאָה. כָּמוּ וַיְתַנוּ עֲרוּמוֹת (גָּמְסָבָה לְ):
וְעַמְטָסִים. עַנְנִין הַשְּׁעָנָה מִשָּׁא, כָּמוּ וַיְעַמֵּס אִישׁ עַל חַמְרוֹ
(מִלְאַמִּת מֵה): אַיד. מְלָשָׂן צִידָה וּמוֹזָן: טז דג. רַזְחָה לְוָרֵר
קְבוֹצָת דָגִים: עז חֲוֹרִי יְהוּדָה. שְׂרֵי יְהוּדָה: יט צלע. מְלָשָׂן
כל: (ב) חָרוֹפִילִים. מְוֹכָרִי הַכּוֹשֶׁם:

מצודת דוד

עֲנָבִים בְּגַתָּה לְהַזְזֵא הִין: וּמִבֵּאים הָעֲרָמֹת.
מִבֵּאים אֶל הַבֵּית הָעֲרָמֹת הַחַבּוֹא וְעוֹמָסִים אֶתָּם
עַל הַחִמְרוֹת לְשָׁאתָם: וְאֶפְיַין וְגוֹן. עוֹמָסִים עַל
הַחִמְרוֹת לְשָׁאתָם וְלְהַבְּיאָם אֶל הַבֵּית בַּיּוֹם הַשְּׁבָת:
(מִלְאַמִּת מֵה): אַיד. מְלָשָׂן צִידָה וּמוֹזָן: טז דג. רַזְחָה לְוָרֵר
קְבוֹצָת דָגִים: עז חֲוֹרִי יְהוּדָה. שְׂרֵי יְהוּדָה: יט צלע. מְלָשָׂן
רַזְחָה לְוָרֵר בַּיּוֹם הַשְּׁקָה שְׁמָכוֹרִים בּוּ אֶת הַצִּידָה כִּי
אוֹ כְּולָם מִקּוּבָצִים: (טו) וְהַצְוֹרִים. אַנְשֵׁי צִור אֲשֶׁר יִשְׁבּוּ בֵּירֹשָׁלָם וְכָל דָבָר הַנְּמָכֵר וְהַיּוֹ
מְוֹכָרִים בְּשִׁבְתַּה לִשְׁרָאֵל: וּבֵירֹשָׁלָם. כָּאָמֵר אֶפְ שְׁהָא עִיר קְדוּשָׁה וּבָה הַמִּקְדָּשׁ חַלְלוּ בָה אֶת הַשְּׁבָת:
(ז) וּמְחַלְלִים וְגוֹן. לְקָנָות בָה מִיד הַצְוֹרִים: (יח) בָה עַשׂ. לְחַלֵּל אֶת הַשְּׁבָת: הַזָּאת. רַזְחָה לְוָרֵר הַדּוּעָה לְכָל:
מוֹסִיףִים וְגוֹן. עַל הַחֲרוֹן שָׂהִה עַל אֶבְוָתָנוּ: (יט) כָאָרְכֵו צְלָלִ השְׁעָרִים וְהָאַלְפָנָה לְהַרְבָּה
כִּי אוֹ הַחֲמָה בְּשְׁפּוּלִי הַרְקֵיעַ וְמַתָּאָרֵךְ אֶזְלָל דָבָר מְמֻרכָּם: לא יַבּוֹא.

אַבָּן עַזְרָא

גּוֹבֵר עַלְיָהָם: (טו) וְאַעֲדֵד בַּיּוֹם מִכְרָם צִיד. הָרָאוּ
שְׁעָרִי יְרֹשָׁלָם. מְעַנֵּן צָל, וְהַטְעָם הַגָּעָת הַצְלָל
וְאַעֲדֵד בָּם: (טו) מִבֵּאים דָג. הַאלְלַף עַיִן הַפּוּעָל,
וְקַנְעָן וְקַמְעָן (הַושָּׁע יד): (יט) וְיִהִי כַּאֲשֶׁר צְלָלִוּ הַסּוֹתְרִים מִעָרָבִים עֲנִינִים רַבִּים,
עַל כָּן מִעָרֶב

מדרשיו חז"ל

וְהַתִּירוּ וְהַזְרָנוּ וְהַתִּירוּ עַד שָׁאָמְרוּ כָל הַכְּלִים נִיטְלָן בְּשִׁבְתָּה
חַכְלָיה נְשִׁנָּתָה מִשְׁנָה זוּ, דְכִתְבֵּין: בְּיָמֵי הַהֲמָה רָאִיתִי בַּיהוּדָה
דוֹרִים גִתְהוּ בְשִׁבְתָּה וּבַיּוֹם נִתְחַמֵּה בָן

בָּה בַּחֲצִירִי
כָּלְיִ בִּתְהָ
ז אַשְׁכִּבָה
אַדְעָה בְּיִ
נְהַלְוִים
ז אַמְרָה
עַל־עַמְדָמָה:
לְאַזְרָזָה:
הַפְּרִית
נְאַמְנִים
ז עַל־זָאת
בְּמִשְׁמָרָיו:
। בְּשִׁבְתָּה

: וְגַלְוִים לְעַמְּילָס
לְלָל סָיו מִכְּלִים
זִים. סָיו לְמָלֹק

שָׁנֵן רַיב: יד תַּמָּה.
ג. הַכְּלִי שְׁרוּכִים בָּו
ד. הַהִיא מָאוֹד לְאַדְלָה
לְהָרָבָה כָּל אַדְלָה
: (יא) מְדוֹעַ נְגַבָּה.
ג. מְעַמְדָמָס כָּל אַדְלָה
שְׂרוֹת אֶל הַאַזְרָזָה
סָמוֹךְ לְהָם וְנְגַפֵּל
זִים: (יד) צְבָרָה לִי.
צִים גַתּוֹת. דּוֹרִים

ת וְהַס מִנּוֹת:

ג. וְהַטְעָם הַפְּקָדָתִי

ת וְכָרָה, הַתִּירְוּ וְהַזְרָנוּ

שם משמעו אל

פרק ש' שמות

לשלוט כ"כ על ישראל, ו"ש ויקם מלך חדש שנתחדשו גורתיות, וזה עתה יאכלם חודש את החקיהם הינו עניין החדש שהוא חלק ישראל. ו"ש חיל (קידושן ל:) יצרכו של אדם מתחדש עלייו בכל יום, ולכאורה איןנו מובן דיצה"ר נקרא מלך זקן וכסיל. ומה שיכת התהדרות אליו אף הוא כנ"ל שע"י שארם פוגם בשמרית הברית ובמדת החיות, ע"ז נמצאת אצל יצה"ר המתחדשות. ו"ש בಗלוות (דברים כ"ח מ"ז) תחת אשר לא עבדת את ה"א בשמה ובטוב לבב מרוב כל, דמלת תחת אין פירושה טעם על הגלוות, ועל הגלות יש טעמיים רבים. אף הפרוש הוא באיזה בחות מתגברין או"ה על ישראל, ע"ז אמר הלוות תחת וגוי בשמהות, ובכן יכולם הם להתגבר כי הם נוטלין החיות והשמה. ובזה יובנו דברי המדרש הבאים מצירפה וכי היום באים והלא ימים רבים היו להם שבאו למצרים אלא כל זמן שישוף הרי קיים לא היה להם משוי של מצרים מעת יוסוף נתנו עליהם משוי, לפיכך כתיב הבאים כאלו אותו יום נכנסו למצרים. ע"ב והיינו דמלת הבאים משמשת לשון הו שאריה הוא מלרע, כמו שפירש"י (בראשית מ"ז ח). וזה שהוקשה למדרשו ולא באו וא"כ למה כתיב לשון הו ולא לשון עבר, וע"ז מתרץ דנהנה הרמבי"ן כתוב דقولם ידעו הgalot, ובודאי כל אחד כשריד למצרים. התקשר בקשר חזק וממיין בכל فهو שלא יפול שם בפח ולא יתגשם ח"ג, ובטענו האDEM דאף אם הוא מתחת פחד הינו גדול אם הדבר נעשה מרגל אצלו הרجل נעשהطبع, וא"כ אין העבודה כ"כ בחירות גודלה כמו שהיא. ו"ש המדרש כ"ז שיטף חי וגוי דיסוף הכנסים בהם חיות והתחדשות לעבוד את

שנת תרע"א 7 במד"ר (פ' א') רבנן פרחין להאי קריא מהכא בה' בגדו כי בנימ זרים ילדו עתה יאכלם חודש את החקיהם, למחרך כשם יוסף הפרו ברית מילה אמרו נהי ביציאתן מצרים, וכיון שעשו כן הפק הקב"ה אהבה שהו המצרים אוחבין אותן לשנה שאמר הפק לבם לשנו עמו להתנקל בעבורי, לקיים מה שנאמר עתה יאכלם חדש את החקיהם, עכ"ל. נראה פירוש הדברים לפ"י מה ששמתי מכ"ק אמר"ר זצוקלה"ה המכ"ם פירוש דברי המדרש אסתור (פ' א') בימים ההם בשבת וגוי, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע ביהם"ק הרבה ורשע זה יושב ועשה מרוזין, אמר להם לנו ימים נגד ימים הה"ז בימים ההמה ראייתי. ביהודה זורכים גותה בשבת וגוי, הינו דשבת הוא מנוחה ועונג ומחמת חילול השבתות לקחו או"ה המנוחה והעונג מישאל, עכטה"ק, ולפי"ז יובנו דברי המדרש הנ"ל כי מדרגת יוסף היא תי' כי כידוע, ואם אדם עשה העבודה בחירות באה מוה התחדשות ובכל עת מחליפין כה בעבודה, וכל זמן שישוף חי היהת מדרגו פועלם אצל כל אחד מישראל שתה"י העבודה בחירות ושלא תהי בכחיו מצות אנשים מלומדה, וכל חיות העבודה באה מכח שמרית הברית, ו"ש מישראל באה מטה יוסף והפרו ברית מילה ונגמו בהו וניטל כה החירות והתחדשות מישראל לקחוו או"ה. ו"ש יאכלם חודש את החקיהם, דזה שהתגברו כה גדול ובחיות על ישראל הוא מלחמת שישראל הפרו ברית מילה ושוב ניטל מהם כה החירות והתחדשות בעבודה ולקחוו המצרים וכך יכלו הם

אזור א/or
ב' הגאון
 בכתב ידו
תו ומועד
מושבעים
ה' הגדול
שמע מפי
ובו בקייזר
ו להדפסים
רה הנגלית
לעין כמו
מה גם
ים בביואר
לו נפשנו
את מאנשי
ות החידושים.
הנאמרים
אל לתורת
הלומדים
צורות אשר
יתם בשפע
וננו תאכל.
מפניו ומפי
את מורייך
צוקלףיה

חקל תפוחין בסוד אדני מכפרת ומבי חקליפה מען. ובסעודה ימما שהיה כארהרט והוא תיקן חטא גע. ולכך סעודת עתיקה קדשא בסוד הוי. ועת קדשא הוא לבון העליון והוא בסוד ד' בלבן. והסודת השילשיות היא נחלת יי שביטל הקילפה משפ"ד שלא ראה טפת שמייהו. ובבטלה הקילפה משפ"ד אשר מושעל, וזה רעה דרועין:

בנין בברור ירושאל ברשיי. ומדרשו תחתם הקב"ה על מכירת הבכורה שעקב מעשנו נראה ביאור הדברים עפ"י שם עתיה מכ"ק אמר ר' זוקלהה פ"י מאולם צל ניטלה הבכורה מרובנן ונני לישוף דחא משום שהמחרל כתב שמי הבכורה היא שאיצ לא אחיו שהרי הי בעטרם צאת אחיו לעולם. ולכך יוסף הא שחיי במצרים ייחדי ולא הי צדריך נמאחין. לכן לו ניתנה מעלה הבכורה עכמתהך. וכן ישראאל שהיו או אחר עימיה הגלות טרם צאתם מצרים ולא ימי הגלות טרם סייע לא משימים שחררי הנטורת פנים ולא אחד מהבירו כמייש. במ"פ (ט"ז) יידעו אלקים שאפי אחד בחן לא הי. יידעו אלא הקב"ה לבדו וזה פ את לבו וזה מכון את לבו וועשן תש והוא דוחזל (יומא פ"ז) יחיד שי תשובה מוחלון לו ולכל העולם. כלו, מטפס שע"י. תשובהו מתעורר גם الآخر. במארים שהי. קודם הערבות לכך לא מרגיש אחד מתריה וא"כ כל אחד הי עצמו ולא הי לו סייע לא מעלוינום מהתהונין. לך ניתנה להם מעלה הכב ותובן:

במד"ר (פ' ג') למה עשה לו הקב"ה אותן. כנגד אברהם יצחק וכו' ביאור הדברים כי מרע"ה אמר והן לא יא לה. דמשמע דבר ברור שלא ישמעו. כי במצה הטעני הי רוחק להאמין לרועה שיאמר שוגלה אלו השית' ורואה לא עיז' צוח לנו השית' לעשות האותות ד

VIDOU דרשבי הרע הון ע"ז ג"ע שפ"ד. וממיאלא קודם שהי השعبد הגשמי הי השعبد הרכוני, שהי מוטלות עליהם שלוש הקlipot מששל העירות והיתה עליהם עבודה רבה לדוחות עצמן אלו הקlipot שלא היה נמשכים אחריהם. וכל זמן שעקב אבינו הי קיים היה קדשו משפיע על כלום ולא היה מפניה. והנה ע"ז היה טעת בשכל. ולכך שופטר יעקב אבינו ע"ז שהי עיניהם והם יוכלו בכל הקlipot ליגע בהם כי בולן נדחו מפניה. והי מושכת עליהם מחתמת שהי יוסף המשיכו קדשו עליהם מחתמת שהי יוסף ולכם של ישראל היה נשבת עלייהם ויום שיווסף היה אבינו ע"ז הדרישו כל יום יומם יומם שמת בו. יוסף רק הפירוש כל יום באו שמה והוא עוזים עבדות השית' בחיות:

וכענין הזה הוא שבת. כי שבת היא גאותה אמרם זיל (שבת קי"ח) אלמלי משמרים ישראאל שתי שבתוות ההלכות מיד היגנו. והטעים יש לזכור נבל דכל הгалות היא מה שילקו אויה את החיות. ובשבת שב כל אחד לשratio שטם מקור החיות. ובכו משיג כל אחד מקור החיות נשמה יתרה. ועייז' מחליף כה בעבודת השית' שתהי' בחיות. וכשה קם זה נופל. ועייז' שישראאל מיגין חיות ומחליפין כה בעבודה. זה הכה מוציא אותם מן הgalot:

להבין מה שנראה במדרשים חילוקים בעניין התחולת השعبد. בפ' וחמי מצינו משפט"ה אין עדין לא הי שעבד בגוף כל ומשם השבטים נשבת עלייהם הקlipah וממן שאחד משבעים הנפש קיים. דכתיב (דברים ל"ב) יצב גבולות עמים למספר בניי, שכל שבעים האומות מקבלים משבעים הנפש בnodav. וא"כ אחר שהם מקבלים משבעים הנפש תחתם בעבודה. ואחר שמתו כל זמן שעבוד. ובשותות רבה (פ' א') שכל זמן שאחד מירדי מקרים הי מתחיל שעבדו המازדים בישראל. הרי יש כאן ד' מדרשים חולקים. ונראה דהנה ידוע שכל הדברים והענינים והגירות שירדים מן הולם העלון בראשונה הם ברוחניות. וא"כ משתלשים וירדים בגשמיות כענין יפקוד רחמי בשם דוחייה. ולית מאן דמחייב בהון על עירין אלא איתו ד' בגין הוב כליה דינה כבמד"ר (פ' ט). וכך הינו גירות השعبد במאירים. מתחילה היו חלים ברוחניות וא"כ נשתלשו וירדו עד שהי השعبد הגשמי.

שם בנגד האבות לעורר בהם מעלה אבותם שם למלילה מהטבע, ומילא יאמינו, ומילא מעצם יהיו נמשיכין אחר האמת. וכענין שאמרו ז"ל (מגילה ג') ע"ג דיאינחו לא חוו מולייתו חווו, ואנו בעצם יאמינו ולא רק מפה האותות כי כל אותן עדין אינם כי דבר ברור כמ"ש הרמב"ם רק שעצם ממיין, וmbטלת הקלייה משפ"ד שלא ראה תפטע קרי הנפש תדע ותשכילד :

עתה תראה אשר עשה לפראעה. במד"ר (סוף פ' ה) אין אתה רואה במלחמות ל"א מלכים. איןנו מובן מה זה תירוץ על שאלהך. ונראה דהנה בזוהר (פ' בשלח) ואתם תחרישון לא תעטרו מלה בעתקא תלייא מילחאתו. והפירוש בזה שמעתי. מכ"ק אמרו ז"ה הוא מושם שהמחר"ל כתוב שמעלת הבכורה היא שא"צ לאחיו שהרי היא בעולם טרם צאת אחיו לעולם. וכך יוסף הצדיק שהי במצרים יחידי ולא הי צרך סייע מאחיו لكن לו ניתנה מעלת הבכורה. הסתתרת פנים, ולא אחד מחבירו כמ"ש במד"ר (סוף פ' א) יידע אלקדים שאפי' אחד בחבירו לא הי יודע אלא הקב"ה לבדו וזה מכון את לבו וזה מכון את לבו וועשן תשובה והוא דוחול (יומא פ"ו) ייחיד שעשה תשובה מוחלין לו ולכל העולם כולם והוא מטעם שע"ג תשובתו מתעורר גם האחים והוא במצרים שהי קודם הערכות לכך לא הי מרוגיש אחד מחבירו וא"כ כל אחד הי בפני עצמו ולא הי לו סיוע לא מעלונים ולא מתחננים. לכך ניתנה להם מעלה הבכורה והבן :

חקל תפוחין בסוד אדני מכפרת וmbטלת הקליפה מע"ג. ובסעודת ימما שהיה בצד אברם והוא מתקן חטא ג"ע, ולכך היה סעודת עתיקה קדישא בסוד הו', ועתיקה קדישא הוא לבון העליון והוא בסוד ד' בגדי לבן. ובסעודה השלישי היא נחלת יעקב שביטול הקלייה משפ"ד שלא ראה תפטע קרי מוש"ל, וmbטלת הקלייה משפ"ד שהוא מושען, ומושען, וזהו רועה דרעון :

בנ"כורי ישראלי, ברש"י, ומדרשו באן חותם הקב"ה על מכירת הבכורה שלקח יעקב מעשנו. נראה ביאור הדברים עפ"י מה ששמעתי. מכ"ק אמרו ז"ה זצוקלה"ה פירוש מאמרם ז"ל ניטלה הבכורה מראובן וניתנה לירוסף. זה הוא מושם שהמחר"ל כתוב שמעלת הבכורה היא שא"צ לאחיו שהרי היא בעולם טרם צאת אחיו לעולם. וכך יוסף הצדיק מהי במצרים יחידי ולא הי צרך סייע מאחיו لكن לו ניתנה מעלת הבכורה. הסתתרת פנים, ולא אחד מחבירו כמ"ש במד"ר (סוף פ' א) יידע אלקדים שאפי' אחד בחבירו לא הי יודע אלא הקב"ה לבדו וזה מכון את לבו וזה מכון את לבו וועשן תשובה והוא דוחול (יומא פ"ו) ייחיד שעשה תשובה מוחלין לו ולכל העולם כולם והוא מטעם שע"ג תשובתו מתעורר גם האחים והוא במצרים שהי קודם הערכות לכך לא הי מרוגיש אחד מחבירו וא"כ כל אחד הי בפני עצמו ולא הי לו סיוע לא מעלונים ולא מתחננים. לכך ניתנה להם מעלה הבכורה והבן :

במד"ר (פ' ג) למה עשה לו הקב"ה ג' אחרות. בצד אברם יצחק ויעקב. ביאור הדברים. כי מרע"ה אמר והן לא יאמינו לי. دمشע דבר ברור שלא ישבעו. כי באמת מצד הטבע הי רחוק להאמון לדרכו צאו שיאמר שנגלה אליו הש"ית ורואה לאלאם. וע"ז צואו לו הש"ית לעשות האותות האלה

ג"ע שפ"ד. ומילא שם ה"י השבעה שם שלוש הקlipot ג'ליהם. עבדה רבה ייפות שלא היה היה שיעקב אבינו ה"י עיה על כולם ולא גע בהם כי כולם היא טעונה בשכל. ע"ה שהי עיניהם נשבחת עליהם הקליפות האחריות מהמת שהי יוסף בת והגן על ישראל. משוי של מצרים ה"ה הקלייה של לא היה נשבחת שבטים קים שהי זו אמר אל תשפכו אבואר-כ"ז ברמביין ז"ה ההיפלך משפ"ד. ובמהר"ל דשפ"ד ע"ה שהי בני עיקב ראה כו גם ההיפוך משפ"ד. עלייהם הקלייה שעבוד בוגר כל בש קים. דכתיב כת עמים למספר מכבלים משבעים שם מכבלים א' שהי שבעים ב' שמו כל יורדי עבדוד. הגנו :

בשבת מפקיעות ה"הלה. סעודת יוזל שהי בצד עזקה החטא של ע"ה בגדיל לבן בולחו מאן דמיחיל בהון צדי זהב טלה דיבנא ג' דמיחיל על עז' זודת הלילה שהי

והאומנם נני יטלהן זרע מטלהס הולכים
כליליו רקודוטיס, וסת מקיימים
המイル מזומיו ימ"ס מטפיטו ומקייו גס מה
טהנים מכיימים, והינס מקטיס כלוס מה סמווח
סולם ומה טעם ישנה, וצטעלן כה כס לחייס
לטועה צלע עת, ועל דרכן טהנאל סכמוץ (לנילס
ד) ומוי גוי גדוול חצר לו הלאס קרויזיס (דילאום פל"ז)
בכל קליהנו הליו, וכמג'ו רקודוטיסים (דילאום פל"ז)
ליאט קליהנו צהטעס זהה מפלוכט צפקון
טהההדריו, כי מי גוי גדוול חצר לו חוקי"ס
ומנטפיטס דליקיס, כי צצציל צהנו עוקיס להו
לטומו כווקיס בלה טעם, כמו כן יהו יתנבר
קלוב הליו בכל קליהנו הליו בלה טעם, עכ"ז.
ובדרך זו ימג'רו דרכי הסנה, רלה
סקק"ס לוכום הם יטלהן, סיינו
齊יכו יטלהן לייטה ורוממייס, ונלה יוכלו
המקטוליגיס לאקהות על הס קוטיות למאל
טהנים לרוייס לייטה מממת בס סיבתא,
לפיין הרטה להם מורה ומורה, סיינו ציט
כמו מזור טהס מוקיס צלי טעם, ועל ידי זה
צכני יטלהן כס לרוייס לייטה ווין המקטוליגיס
יכוליס לאקהות עלייס כלוס.

ה

7 עוד יטלהן נקהuds מה לדימת נמא' קידוצין →
(ד. ד.) ילו צל' הדר מהמדת עליו צל'
יוס והלמלה סקק"ס עוזו נה יוכן לו. חמש
היימן כס גמאל, המר סקק"ס ליטלהן,
בריהמי יער קרע ובריהמי לו מורה צל'ין, חס
להם עוקיס נטולה להן המס נמקיס ציאו.

ובזה יטלהן דרכי הסנה, רלה סקק"ס
לוכום הם יטלהן, מלען נחון, כמו
טנינו (ברכות יג) ונלה זלמי, ופירט טרנטולו
נה נטמי. וסיינו צל'ה סקק"ס ציסה ניטלהן
כח נחון במלמה נגד מומות העולס, לפיך
איכ"ס לאס מורה ומורה, שנמן לאס כה
ナルזום בטורה ולמדך מיזדים, וככמ זה
מוזמיס לאט טערלייס ובקלייס וונומיס
כמלמה.

ד

או יטלהן נקהuds מה לדימת נמליט (טואר צו
מוחו קיט) טוּגָן נרט"י (פ' ויל) טחתפלר
סקק"ס נטלהס, צטהמלה נו (כלהטיא כב) כ
הם הם דן וכו' וגעלו סס לעלה, שית
לו נטב'H לממלת לי (כלהטיא כב י) כי
צימק יקלה לך זרע, ועכשו מה מומל לי
ושעלו טעה, ונלה טכיב כלג לך מדר
למאות, עכ"ז.

ובchap על זה ה"ז זללה"ס ציטמע מטה
(פ' ויל) שזו וכותם גדול נטלהס
טל' סל' נל' המר סקק"ס וטל' טקפה
כלוס, ועל זה סקק"ס מטלה נודס נגדי
מדה, צנטעה צהן ליטלהן זכות,
והמקטוליגיס מקטיס קוטיות על יטלהן נמה
עווץין כה וכה, מטיג לאס סקק"ס וטל'
טלהס הצעיס שית לו לאקהות עלי ונה
טקפה כלוס, על כן סדיין נומן צבמלה וז
ימנג עס צויו לאקי'ז הטע ונלה לאקהות
עליס כלג, עכ"ז.

טאי ג' אגן

ט אגן ג' ג' ג' ג' ג' ג'

ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג'

וככן י"ל שכנהosa ו-ה-שכני יארהן מחדשים
מיוזטי מולה לכל יוס ציומו, בס זוליס
למג'גר על כייר קרע סממאדך כל יוס וויס
ומיליס נמקרים ציון.

צָנַח נְאֶתְמִין זָוֵמוֹ, לִיְמָדוֹ, נְמַתָּה הַזְּמָן
לְרַהֲלָה מְוּמוֹ, וְלֹמְדָנוֹ, וְסַלְיָנוֹ מְגֻזָּה גַּעֲלָה
לְעַסִּיק צִיָּה מְגֻנָּה וְמְלָגָה מִן סִיסּוּין וְמְלָגָה
שְׁלָעָן.

ז

או יהמל נתקדמת מה שאחת ח"י זונתא
צ'יטוב נט (פי' מילומה) צביהו הדרהן
יטרhnן גענמייס, כי לה ו' צלצ'ה טרhnן
בנטהום צבוי יארהן בס ממוקס גזוזה הדרהן
ו-אט נמעלה מהעגען, היל ה' גט יט אטחט
נדול צין גופן צל צבוי יארהן וצין יט הדרהן
המלהרים, גט צביההס קרויסס ממומל עפֿן
מן הדרהן, עט כל זה כלהוק מורה ממעעהן
למוקיס גופי עט צבוי יארהן מגופי הדרהן
העהלט, כי עליית נהמאל (אוחע ג' 6) זונתא הדרהן
הצ'יטה טולט, ומילויים צביך חלהט זונתא
נחת טקdemוי ועומלהה צבולה, לה צהלהט
חלק יעקב המופלאים ומונדלים מכל טען
טומלהה וחומהה, היל נמקן וט נלה מילוח
מיילס וספלייטה ועומלהה דלה ויתר טהויהו
ו-סיגיט, עכ"ז.

ויתבן נומר כי חיותה הקדושה ואפע טהלה
טב צנופי צבוי יארהן גודע צקלטס עט
ידי חלינה צל מזואה, כגן כוית מזואה צויאן
הפקם וכוית פה נילן התקדמת מה טקלוון
ומילויים טמיים אין נפקם ונפוריים, כי מזוהה
צ'וואר הקדושים (פי'ם דף רלא): צעל ידי מעטה
המזהם שורה בס קוי"ה צ"ה על הוועו הדרהן
ס mammiyim למזואה זו. נמלה כי כלהוק הדרהן
מייסים צוס מזואה צנוגפו, טוּמָה ממתץ הדרהן

ובזה ימיהרו לצדי הסמאנא, ר'ה סקצ"ה
לוכם מה יטרהן, וכותם קוח מלצון
גומון, כמו שטניינו (גלוות יב): ולט זכימי, ופליט
הצערנולה לה נסמי. וסיעו טריה סקצ"ה
טישא צידיעו כה לאגומון צנויל נחמה מה סייר
שלע סממאדך כל יוס, לפיך הארכ"ה נאס
מולס ומילוי, וכפירושם סמסס קופל (דילאות
טנאה"ג דף רלא): שנמן נאס כה לארכות המולה
ולמלה מילדוטים, וצחים זה יכוויס נס מג'גר על
סייר שלע סממאדך כל יוס ומיליס נמקרים
צ'יז.

ו

או יהמל על פי מה דהימל נסם' קוטה וע'
כל': יהמל ר' יוסף, מזואה געילנה לעסיק
בה, מגנה ומילוי, געילנה לדל עסיק זה ה'גוני
מגנה, מזולי לה מילוי, מורה צין געילנה
לעסיק בה וצין געילנה לדל עסיק בה, מגנה
ומילוי, ופליט"ז, מגנה מילוי טיקוין, ומילוי
מיג'ר שלע צלן יכטילנו להפכו, ע"ב.

וזה יהמל ר'ה סקצ"ה לוכם מה יטרהן
סיעו שיזכו נאנו מיג'ר שלע, לפיך
הכרה נאס מולס ומילוי, וצחים לך טעה מהם
齊וס צלן ציון זה קיוס מזואה להם מילוי
ס', ואפרע כי יטנס ט מזואה טנאוגות
בממיות צלן רגע ורגע, וSEN להרממין צה'

וואריא (שמות ו' ו') והוציאתי וגאלתי, והוציאתי היא היחידה בעצם, וגאלתי הוא לשון גדרלה ותמורה מענין מכירה שהמצרים פרו נפשם, כמו והעתירו עידי שם ח' כ"ז), ונחנו כל אשר להם לישראל רק שיצאו. וזה שאמר בעבר זה ההמתנה עשה ה' ליל, בשעת היציאה שהיתה מועתדת בלואו הכי, עשה ה' ליל ערד נס אחר ברכוש גדול שהוא הגארלה חניל, אתה אילו הייתה שם לא הייתה נגאל ריקא אלא יצא ולא גאולה.

ולאמיר הקה את שניינו, כפירוש רש"י לשrew קsha על פסוק שנייך (שה"ש ד' ב') את הכללות, ואיש זמה שם בעלי המלחמות המקימים ואכלת את כל העמים (דברים ז ט'ז), והרשע לא העשיס היה זוכה לאכול ביתן העמים, ולא היה בבחינת שנייך, על כן הקה שינוינו. ואמר הוציא עצמו מן הכליל, שאפילו הכללות קשה עליו לשם, לא כחכם שחוקר אפיקו אחר הפרטים, ועל כן כופר בעיקר שהוא תורה שבכתב שהוא העיקר וממנה יוצאים ענפים תורה שבבעל פה.

7 **ולאמרין חז"ל** (מכות כ"ג ע"ב) רצח הקב"ה לזכות את ישראל לפיקח הרבה להם תורה ומאות, שנאמר בבחינת רב (ישעי' מ"ב כ"א) ה' חפץ למعلن צדקו יגדיל תורה ויאדי. ויש לדקדק מתחילה בלשון רבוי, הרוב"ה להם, ומיתמי ראייה מלשון גדול יגדיל תורה. ויל', דינה כתיב הושע ח' י"ב) אכਮוב לכם רובי תורה כמו זו נחשבו. כי הקב"ה לא כתוב לנו בכתב רובי תורה, אלא עשה ספר קטן מעין אחד ניל. ורמב"ן כתוב בפרש

בן כשראה ריש לקיש כהן חורש בשביעית, תמה וامر כה"ז וחורש כהן וומר (סנהדרין כ"ו ע"א), וכי גדול יהל נדול, כי כל השבעיות בבחינה אחת הם עם שבת כמו שכותם רמב"ן ריש פרשת משפטים (שמות כ"א ב').

ובזה יובנו דברי הרשע ותשובתו ודברי החכם ותשובתו. כי מי שהוא בבחינה זה, לא יטרידנו דבר ולא יאריך עליו הזמן. על כן החכם הצדיק אינו מהר לאכול, אדרבא רוץ שיארכו לו הדרוש הגדול והקדוש, ושואל מה העדות והחקים והמשפטים, ורוצה שיפשו לו הכל בפרט ולא רק בכלל. על כן [מכיון] שהוא מזאת הבחינה, בוצין בוצין מקטפה ידיעא (ברכות מ"ה ע"א), אמר לו כהלוות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, שלא יצא משולחן רבו כשהוא רעב, כי אפיקו כפול אוכל ושובע.

ודהיבך בהרשע שאמר מה העבודה הזאת לכם, שאפיקו הכלל הוא עליו בעומס משא דבר ה', על כן אמרים לו דבר פלא ברומו בעבור זה שעשה ה' ליל בצאתם מצרים, לי ולא לו, אילו היה שם לא היה נגאל, ויש לדקדק מתחילה בצאתם ומשיים בנגאל. והענין לפי הניל, כי הרשע שאינו יכול לכוף יצרו לשמור אפיקו עד שעת האוכל, לא היה ממתין גם כן עד שיישאלו מצרים כדי כסף לצאת ברכוש גדול כי הכל מעין אחד ניל. ורמב"ן כתוב בפרש

טו. זיל הרמב"ן: "וגאלתי אתם, כי עשה בהם שפטים עד שיאמרו המצרים הנה לך ישראל בפדיון נפשנו, כי טעם גאולה כענן מכר".

המצה נקראת
לחם עז מלשון
אענה את
השםים וכו',
ומורתם בה
שפע ביל גובל

ה' ציווה שיכנע
את הפסח
משת שלפי כן
כי הוא ים גובל

הרשע קזרה
וחו ואינו יכול
להחות, וגם
בצאת מצרים
לא היה ממתין
לרכוש גדול ולא
היה נガל
הכהנים ג"כ
בחינות גדול
ובאור אמוריה
ריש לקיש לפ"

הלהלוז עיקרו
ונפנאלאותיו נ-
ובן אינה בוגר
בכל הנכון כע-
לא לאלישע כע-
איש (מבר.)
תחילה ציריך
דעתיך רוחך
על כן תחל
ההדרוש לומד
כחך לאחמא
אמונה ופרוי
להלן עד סוף
דורותנו אווכ
דכפין יתי

לעתיד לבוא
במי עז יפהכו
בלתי מחרשות,
בי הוליפה
תיכרר מלפני
הבראשית

נזהר שאמור, לרצונו ית' לזכות אונתו
כה לזרבון הרבה להם זיקא, שננתן להם כה
התורה מהלך מה עי' להרבות התורה ולהחדש בה חידושים על
עשאהו בבריתם נודע שהוא ית' הגדיל התורה בבחינת
גדול נזהר, [שה]חייב אותה במעט הכמות

1

100

של ישראל, ונענין מחייבת העוננות הוו
מחיהת הקליפות וסלוקם מבינו, ואנו
הרחוב ה') לנו ופרינו בארץ'.

ולזה אני חושב מה שהתחילה בעל
הגדה כהא לחמא עניה די אכלו
אבלחנא בארכעה דמצרים ואחר כר אמר
כל דכפין ייתי זייןול, הנה הדרוש
וההודעה הללו כהא לחמא עניה הו
שלא במננו ולא במקומו כי אחרי
שהוא רוץ להזמין אורחים ענים כל
דכפין ייתי זייןול, היה לו להמתין עד
שיאספו תחלה ויסוכו על שולחנו וידבר
כל דבריו לפניהם, ווידעם שזה הו
כען לחם עוני שאכלו אבותינו במצרים,
ומאי טעם האקדים כהא לחמא עניה
קדום בל דכפין.

ל'ין כי ידוע שלא הchein מאכל ומשתה
המאחה פותח בדברי תורה כמו
לשיספיק לכל דברין אם יבוואן,
ההסעודת תעשייה
אמנם עניין הקריאה הוא להיות כי הסעודת
מנזר גוששין, ומיד מאומן
בבבון לאירול.

א. בסיס זה דבוקום הקדשה מועט מחויק המכובה הארוך מון בהרבה מקומות, ראה במצויין לעיל שבת הגודל דרוש י' [רלו' ב'] ד"ה וזה. וע"ע לעיל ח'ב סוכות דריש ח' [מ"ד ד'] ד"ה זה, לרבנן ב"ז) כי עשרה הרכיב ב' לנו ופרינו בארץ, ע"י' ש.

פָּרוֹתִין וְמִזְוְתִין, וְהוּא כָּל גָּדוֹל
שְׁפָולֵן תַּחֲתֵינוּ פֶּרֶטִים הַרְבָּה, וַנְתַן לְנוּ
בְּכָבֵד וּרְשׁוֹת לְהַזְכִיא אֶעֱנָפִים הַמְהֻמָּה
מִמְּעִיקָר הַזֹּהֶה, וְזֹה נִקְרָא תּוֹרָה שְׁבָעֵל פָּה,
נִמְצָא תּוֹרָה שְׁבָכְתֵב הַזֹּה בְּחִינַת גָּהֹל,

וְשַׁבָּעַל־פָּה בִּחְנִיתָ רַבָּה
לְרֹאשׁוֹת וְלְמִזְבֵּחַ וְלְבָשָׂר וְלְבָשָׂר
לְבָשָׂר וְלְבָשָׂר וְלְבָשָׂר וְלְבָשָׂר
רַבָּה אֲנוֹ וְשַׁבָּעַל

יעש משה כאשר ציוה ה' אותו ותקהל העדה אל פתח אהל מועד (ויקרא ח' ד'). יש לדركך מיי טעמא פרט דוקא קהילת העדה, הלא הרבה רביים ציווה ה' אותו קח את אהרן וגוי (שם פסוק ב').
ועד דזהל"ל ותקהל את העדה, מה לשן ותיקהיל העדה. ר'יל דרישי פירוש ואת כל העדה הקהיל פתח אهل מועד (שם פסוק ג'), זה אחד מן המקומות שהחזיק המועט את המרובה. והנה נס הזה אינו רוחוק בעינינו כלל, כי בכל מקום שעסוק התורה ברבים מצוי, אזי הרוחיב ה' לנו, כי הקליפות והותומאה מסתלקים והרחבה מצוי, ככל דבר רוחני המיטולק ומובדל מכל גשמי הרי הוא חוץ לנדר הזמן והמקום. ומשמעות היכי מקום הארון אינו מן ההגדה (יוםא כי"א ע"א), כי חז"ל (שהחר טוב משלוי י') בשעה שהחכם יושב ודורש הקב"ה מוחל עונתיהם

א. בסיס זה דבוקום הקדשה מועט מתחיק המרובה הארוך מזמן בהרבה מקומות, ראה במצויין לעיל שבת הגזול דרוש י"ד [רביו ב'] ד"ה וזה. ועי"ע לעיל ח"ב סוכות דריש ח [מ"ד ז' ד"ה זה, ובגהות שער יוסף שם, ובחת"ס עה"ת תולדות קיט"ו ב' ד"ה כי, מה שביאר מזמן זה הפסוק רבאשיה ר"ב, כי עתה הרחיב ה' לנו ופנינו באץ, עי"ש.